

SVERIGE 4:75
NORGE 6:75
DANMARK 6:95
INKL. MOMS

MYNT KONTAKT

7
SEPTEMBER 1977

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Är mitt mynt en äkta kopia?

Sid 15

Årsmötes-
jetongen

Sid 3

Mynt och
medaljer i
grundstenar

Sid 4

Parisfynd

Sid 10

Filialbankssedlar

Sid 11

Barbariska
denar-
efterbild-
ningar

Sid 7

Felaktig bild på medalj

Sid 14

Pistolhandeln

Sid 23

Ny svensk mynttyp

Sid 6

När de enskilda bankernas sedelutgivning upphörde

Sid 18

SEPTEMBERERBJUDANDE

Arboga fyrk	1627	1	325:—
Christina Pommern Ahl 3 thaler	1642	1/1 +	3.000:—
Gustav II Adolf 1 öre SM. 163b	1629	1	350:—
Carl XI 4 mark	1694	1 +	1.200:—
Carl XI 2 mark	1669	1	595:—
Carl XI 2 mark	1670	1 +	895:—
Carl XI 2 mark	1694	01	1.100:—
Carl XI Ekström s. 2 mark	1696	1 + à 01	950:—
Carl XI 1 mark	1696	1	395:—
Carl XI 1 öre sm	1675	1	250:—
Fredrik I 10 öre	1736	01	475:—
Gustav III 1 Rdr/3 dsm	1776	1 + à 01	1.275:—
Gustav III 1 Rdr/3 dsm	1776	1 +	975:—
Gustav III 1 Rdr/3 dsm	1776	1	895:—
Gustav III 1 Rdr/3 dsm	1781	1 +	1.800:—
Gustav III 1 Rdr/3 dsm	1782	1 +	975:—
Gustav III 1 Rdr/3 dsm	1783	1(+)	975:—
Gustav III 1/3 Rdr	1783	1	150:—
Gustav III 1/3 Rdr	1785	1 +	300:—
Gustav IV Adolf 1 Rdr	1797	1 +	3.500:—
Gustav IV Adolf 1 Rdr	1806	1 +	1.950:—
Gustav IV Adolf 1/6 Rdr	1804	1 +	395:—
Gustav IV Adolf 1/2 skill.	1803	1 +	50:—
Gustav IV Adolf 1/4 skill.	1806	1 +	40:—
Carl XIII 1/24 Rdr	1812	1 +	225:—
Carl XIII 1 skill.	1812	1 +	135:—
Carl XIII 1/2 skill.	1815	01	375:—
Carl XIII 1/12 skill.	1812	01 à 0	40:—
Carl XIV Johan 1 Rdr	1823	1 +	3.650:—
Carl XIV Johan 1 Rdr	1842	1 +	2.400:—
Carl XIV Johan 1/8 Rdr	1832	01/0	650:—
Carl XIV Johan 1/8 Rdr	1836	1/1?	675:—
Carl XIV Johan 1/16 Rdr	1836/35	1	225:—
Oscar I 1 Rdr	1844	1 +	2.750:—
Oscar I 1 Rdr	1846	1 +	1.875:—
Oscar I 1 Rdr	1851	1 + /01	2.650:—
Oscar I 4 sk. bco	1849	1(?)	50:—
Oscar I 4 sk. bco	1849	1	70:—
Oscar I 4 sk. bco	1850	1?	50:—
Oscar I 4 sk. bco	1855	1 + /01	750:—
Oscar I 2 sk. bco	1847	1(+)	200:—
Oscar I 2/3 sk. bco	1849	01/0	500:—
Oscar I 1/3 sk. bco	1846	1 +	125:—
Oscar I 1/3 sk. bco	1854	01	150:—
Oscar I 1/6 sk. bco	1844	01	135:—
Oscar I 1 öre	1857	0	165:—
Oscar I 1/2 öre	1856	1/1 +	450:—
Carl XV 4 Rdr	1864	1 + /01	1.850:—
Carl XV 25 öre	1865	1 +	230:—
Carl XV 25 öre	1871	01/0	395:—
Carl XV 10 öre	1864	01	450:—
Carl XV 10 öre	1865	01/0	250:—
Carl XV 10 öre	1870	01/0	325:—
Carl XV 5 öre	1872	01/0	225:—
Carl XV 5 öre	1867	0	550:—

SVENSKA ARSSET i Sandhillkæsett

1970	0	40:—	1973	0	30:—
1971	0	50:—	1976	0	30:—
1972	0	25:—	1976 Myntverksf.	40:—	

50 KRONOR

1975 Stgl.	0	125:—	1976 Stgl.	0	75:—
------------	---	-------	------------	---	------

SVERIGE 2 KRONOR

1876	1	70:—
1876	1?	40:—
1877	1?	50:—
1878	1	95:—
1878	1?	50:—
1880 OCH	1?	75:—
1880 O.	1?	125:—
1890	1?	50:—
1892 flag.	1?	50:—
1893	1?	175:—
1897	1?	35:—
1898	1?	35:—
1900	1?	40:—
1903	1?	150:—
1904 puts.	01/0	1.150:—
1904	1 +	150:—
1904	1?	35:—
1906	1?	50:—
1907	1?	30:—
1910 f.m.m.	1?	225:—
1910	1?	15:—
1912	1 + /01	275:—
1912	1?	30:—
1913	1 +	125:—
1913	1?/1	30:—
1914	1/1 +	75:—
1914	1?/1	30:—
1915	01	450:—
1915	1	40:—
1915	1?	25:—
1922	0	475:—
1922	1	25:—
1922	1?	15:—
1924	01 à 0	500:—
1924	1	30:—
1924	1?	20:—
1926	0	500:—
1926	01	195:—
1926	1(+)	30:—
1926	1?	15:—
1928	01 à 0	550:—
1928	1	30:—
1928	1?	20:—
1929	0	450:—
1929	1/1 +	45:—
1929	1?	15:—
1930	1 + /01	75:—
1930	1?	15:—
1931	1?/1	20:—
1934	01/0	85:—
1934	1 +	20:—
1934	1?/1	15:—
1935	1?/1	15:—
1936	01/0	75:—
1936	1	13:—
1938	0	75:—
1938	1	13:—
1939	0	45:—
1939	1	13:—
1940	01	30:—
1940	1	13:—

Samtliga priser inkl. moms.
Porto tillkommer.
Full returrätt inom 8 dagar.

PEO MYNTHANDEL AB

DROTTNINGGATAN 29, BOX 16 245, S-103 25 STOCKHOLM

TELEFON 08-21 12 10

MYNT KONTAKT

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08-67 55 98
(vardagar 10.30-13.00)

Myntkontakt:

Postgiro 42 30 50-4

Bankgiro 219-0502

Svenska Handelsbanken

Myntkontakt utkommer mellan
den 10:e och 15:e varje månad
Ingen utgivning under juni och juli

Prenumeration: helår 43:75

REDAKTION

Ansvarig utgivare:

Lars O Lagerqvist

Huvudredaktör:

Torgny Lindgren

Teknisk redaktör:

Nils Åberg

Redaktionskommitté:

Madeleine Greijer

Bengt Hemmingsson

Frank Olrog

Bertel Tingström

Redaktör för Norden-Nytt:

Tommy Falk, Atriumveien 15 C
N-1400 SKI, Norge

Copyright:

Myntkontakt och respektive
författare, vilka ansvarar för
sakinnehållet i sina bidrag

ANNONSER

Annonschef:

Michael Dorsch

Telefon 08-21 47 45

Box 16 245, 103 25 Stockholm

Annonspriser exkl. moms:

4 sidor (mittuppslag)	2 865:—
2 sidor (mittuppslag)	1 510:—
2:a omslagssidan	920:—
omslagets 4:e sida	1140:—
1/1 sida (157 x 220 mm)	700:—
2/3 sida (104 x 220 mm)	485:—
1/2 sida (157 x 108 mm)	365:—
1/3 sida (50 x 220 mm)	260:—
1/4 sida (76 x 108 mm)	200:—
1/6 sida (50 x 108 mm)	140:—
1/12 sida (50 x 52 mm)	75:—

Sista materialdag:

Den 15:e i månaden
före utgivning

Annonsmaterial:

Negativ eller positiv offsetfilm

För typografering och sättning av
annonser debiteras nettopriser

Annonsen som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avbötjas

ISSN nr 0435-8245

Årsmötesjetong för Svenska Numismatiska Föreningen

Svenska Numismatiska Föreningen har en gammal tradition som medaljutgivare. Bland präglingarna märks ett antal årsmötesjetonger med 31 mm diameter; på åtsidan bär de porträtt av kända numismatiker och medaljkonstnärer. Till skillnad från de flesta andra av SNF utgivna medaljerna — vanligen i större format — kan jetongerna endast förvärfvas av medlemmar. Jetonger har tidigare präglats till årsmötena 1873-1885, 1901, 1913-1916, 1919, 1921, 1923 (50-årsjubileum), 1925, 1928, 1931, 1933 och 1976.

Till årsmötet 1977, som hölls på Stockholms Stadsmuseum den 2 juni (se MK/6), utgavs en jetong över SNF:s ordförande 1884-91, överstelöjtnant Georg Wolfgang von Francken (1827-91). Alla andra innehavare av ordförandeposten inom föreningen före 1934 har hedrats med en minnespenning och styrelsen önskar med tiden göra serien fullständig. Jetongen över von Francken har modellerats av Eric G Hagström, Huddinge (tidigare gravör vid Myntverket) och präglats av AB Sporrang, som bekostat stamparna. Upplagan i guld (18 karat, 25 gram) omfattar 10 ex (nummerade), i silver (20 gram) 1500 ex (onummerade; härav endast 250 präglade). Priset för medlemmarna är 625 resp 45 kr (exkl. porto).

G W von Francken var en mångsidig man med ett flertal uppdrag. Hans militärtjänstgöring ägde rum vid Andra Livgardet, men han lämnade detta som kapten och ägnade sig åt "allmänna angelägenheter, och offrade därpå oegennyttigt tid, krafter och pengar" (V E Lilienberg). Någon familj bildade han aldrig. Han tillhörde både den gamla ständsriksdagen och i flera år den nya tvåkammarriksdagen samt var verksam inom stadsfullmäktige i Stockholm. Till de kommunala uppdragen hörde också hans arbete med Tyskbagarbergens AB (avslutat 1871), där han var ordförande. Detta tillgodogjorde sig den sten, som erhöles vid sprängningen av det nämnda berget; till resultaten hör nuvarande Nybrogatan i Stockholm. En medalj med von Francens porträtt slogs som tack för hans insatser av bolaget 1872 vid dess upplösning; den var graverad av Lea Ahlborn vid Kungl. Myntet. Två år tidigare hade samma konstnär fått utföra den medalj (utan porträtt), som Militärsällskapet i Stockholm tillägnade von Francken vid dennes avgång som sällskapets direktör, en befattning han innehaft i 12 år. Adolf Lindberg fick vidare utföra en subskriptionsmedalj med von Francens adliga vapen på åtsidan; den utgavs 1890 av bevill-

Forts på sid 27

Det är en gammal och välbekant sed att lägga ner mynt och medaljer, understundom också sedlar, i grundstenen till byggnader av officiell karaktär. Mynten och medaljerna läggs ner som historiska dokument, för att ge eftervärlden en möjlighet att datera byggnadsverket i fråga, ifall grunden skulle bli uppgrävd. — I Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad 1953 nr 5, 1954 nr 4 och 1957 nr 8 återgav vi ett stort antal samtida skildringar av tillfällen, då denna sed blivit iakttagen i vårt land. De skildringar, som vi återger här nedan, ansluter sig till nämnda serie.

TORGNY LINDGREN:

Mynt och medaljer i

Ett tidigt tillfälle, då denna sed iakttogs, skildras i en beskrivning om Kungsholms kyrka i Stockholm. "1673 den 10 maji lades den första sten til vår kyrcka. Herrar öfverdirecteurer vid kyrcko-bygnaden, hans excellence herr Christer Horn och hof-cancelleren hr. E. Gripenhielm, voro här tilstades med pastor och de förnämsta ledamöter af församlingen. Hans excellence C. Horn framtog en penning och öfverlämnade murmästaren Mårten Hack, hvilcken murmästaren lade under den första sten i grundvalen. Härpå lästes: Fader vår &c. och så fortsattes murningen" (O. J. Gjöding, Kongsholms-Minne, Sthlm 1754, s. 58).

Det första lustslottet med namnet *Kina* i Drottningholms park nära Stockholm uppfördes 1753. Byggnaderna var av trä och saknade eldstad: de angreps därför snart av svamp och förstördes. I stället uppfördes 1763 ett nytt, större lustslott av sten. Den första grundstenen till detta andra Kinaslott lades tisdagen den 31 maj 1763; såväl kungen och drottningen som deras fyra barn

deltog i ceremonin. I en uthuggning "emellan de 2:ne närmsta stenarne" insattes en liten blyask, som innehöll kungens och drottningens kröningsmedaljer av silver ävensom fyra små silverplåtar med de kungliga barnens namn och Sveriges vapen "samt de nu gångbara svenska mynt-sorter" jämte ett pergamentsblad. Pergamentsbladet berättade att kung Adolf Fredrik i närvaro av sin drottning och deras fyra barn hade lagt första grundstenen till byggnaden. "Deras kongl. maj:ter så väl som deras kongl. högheter behagade därpå göra början til stenens fastmurande i den ordning, at först hennes kongl. höghet prinsessan, därefter deras kongl. högheter arf-prinsarne, sedermera hans kongl. höghet kron-prinsen och sist deras kongl. maj:ter sjelfve med en vid slike tillfällen brukelig silfver murslef bestruko några gånger äfvannämde grundsten, hvilket til slut på lika sätt skedde af de närvarande kongl. maj:ts öfver-intendenter. Änteligen när allt var fullgjordt, skänktes efter nådigst befallning mursleffen til slotts murmästaren Körner, och samtel. arbets-folket undfick välplägning til aftonen" (Inrikes Tidningar 6 juni 1763).

Adolf Fredrik och hans söner deltog den 3 maj 1768 i en högtidlig ceremoni, då grundstenen lades till den kyrka i Stockholm, som bär hans namn, Adolf Fredriks kyrka; denna ceremoni är ingående beskriven i kyrkorådets protokoll. Efter gudstjänst i församlingens provisoriska kapell skedde procession till platsen, där grundstensläggningen skulle äga rum. Först gick två kyrkvärder, som bar var sitt silverfat "och lågo å det ena de penningar som i grundstenen inläggas skulle, och å det andra en till nedmurande af samma penningar dertill gjord hammare af polerat stål med ebenholtz skaft samt murslef af silfver, äfven med ebenholtz skaft". Så följde församlingens kyrkoråd och präster, därefter kungen och prinsarna samt slutligen kungens talrika uppvaktning. "Då kongl. maj:t med samteliga stannat uti den härtill upkastade grundgräfningsgrop, hvilket

ställe med nedgången såsom ock vägen alltifrån choret i kyrkan var beklädd med blått kläde med kronor uppå, nedhissades i detsamma genom en dertill förfärdigad kran sjelfva grundstenen, som vid nedfirandet blef så afpassad, att han vardt liggande just midt under altarets mur, i hvilken sten, hvaruti var uthuggit hål, med bly beklädd, kongl. maj:t under en talrik församling af åskådare med egen hög hand inlade penningarna samt derpå med murbruk, hvaraf 3:ne slevvar togs, igenmurade och med hammaren på knackade. — Och som vid slike tillfällen är brukeligt, att slevven och hammaren tillfalla murmästaren, så skedde det ock här".

I protokollet över ceremonin uppräknas noggrant alla de många mynt och medaljer, som lades ner i grundstenen. Mynten var: dukat, riksdaler, $\frac{1}{2}$ -, $\frac{1}{4}$ -, $\frac{1}{8}$ - och $\frac{1}{16}$ -riksdaler samt 12 och 6 öre. Medaljerna var sammanlagt 8. I grundstenen lades också ner en förgylld kopparplåt, som berättade att kung Adolf Fredrik den 3 maj 1768 hade lagt grundstenen till den nya kyrkan. (Sveriges kyrkor. Stockholm bd 5. Sthlm 1924, s. 9.)

Under sin långa resa i Finland 1802 deltog Gustav IV Adolf i en ceremoni av det slag, som nu är på tal. Lördagen den 24 juli 1802 lade han nämligen grundstenen till en ny byggnad för Åbo akademi.

Innan vi redogör för denna grundstensläggning, måste vi berätta om ett märkligt myntfynd, som dessförinnan hade gjorts på byggnadsplatsen. En av de arbetare, som höll på med röjnings- och grävningsarbeten, gick söndagen den 14 mars 1802 händelsevis över byggnadsplatsen. Han blev då i mulen varse "några mot solen blänkande silfverpenningar"; dem tog han upp. Sedan sparkade han upp en bräda, som låg på marken; den visade sig vara en del av locket till en gammal tråkista, "som sannolikt i början af nästledne århundrade blifvit i grundvallen af ett för detta här uppfördt, men nu mera nedrifvit gam-

slagen, blef det nedburet i ett för det samma uthugget rum inom grundstenen och betäckt med en stenslifva". Biskop Gadolin och akademins rektor presenterade murleven och hammaren samt höll fram murbruksfatet, och kungen murade stenen. Kungen räckte därefter murleven till drottningen. Sedan räcktes den vidare till prins William Frederick av Gloucester, som just var på besök och som sålunda "utmärkte denna högtidlighet med den sällsynta händelse, att en engelsk prins bidragit att mura grundstenen till en finsk akademi-byggnad". Murningen fortsattes sedan av kungens och drottningens uppvaktningar, "hvarefter den sten, som skulle komma att hvila öfver den murade, nedsänktes". Ceremonin avslutades med att biskop Gadolin på akademins vägnar överlämnade exemplar i guld av den medalj, som akademien låtit prägla

kyrkor. Stockholm bd 9:2. Sthlm 1975, s. 172, 239.)

Sofia kyrka i Stockholm. "Sofiadagen den 15 maj 1903 förrättades grundläggningsceremonien av konung Oscar II. Drottning Sofia var genom sjukdom förhindrad att närvara. Även andra medlemmar av konungahuset deltog i ceremonien. Grundstenen nedlades under kyrkans SÖ parti. I stenen inmurades en kopparlåda, innehållande grundläggningsdokument, bibel, psalmbok, evangeliebok och kyrkohandbok, ett exemplar av varje i riket då gällande mynt, ritningar till kyrkan samt i Stockholm grundläggningsdagen utgivna tidningar" (Sveriges kyrkor. Stockholm bd 7:3. Sthlm 1961, s. 426).

Högalids kyrka i Stockholm. "Grundstensinvigningen kunde äga rum pingstdagen (den 27 maj) 1917

grundstenar (4)

mal stenhus inmurad". Nu fick arbetaren se en stor mängd mynt, mycket mera än han vare sig orkade eller vågade bärga själv. Han tillkallade därför sin arbetsgivare, professor Tengström. I närvaro av Tengström och flera andra personer tog arbetaren nu upp ur tråkistan en mängd mynt och några gamla silverskedar. Dagen därpå uppräknades och granskades myntfyndet av byggnadskommittén: det befanns bestå af 840 st. fyramarker, 5.190 st. tvåmarker och 1.708 st. enmarker ävensom ett tiotal danska mynt. (Åbo Tidning 20 mars 1802.)

Grundstensläggningen ägde som sagt rum den 24 juli — på Kristinadagen: akademien räknar drottning Kristina som sin stiftarinna. Mitt på dagen anlände kungen och drottningen. Akademins prokansler, biskop Gadolin räckte kungen ett silverskrin med en lång inskrift på latin, som berättade, att kung Gustav IV Adolf i närvaro av drottning Fredrika Dorotea Vilhelmina hade lagt första grundstenen till denna byggnad för Åbo akademi. "Sedan hans kongl. majestät i skrinet behagat inlägga rikets gångbara mynt jemte den medalj, som vid detta tillfälle af akademien blifvit

till äminnelse av grundstensläggningen, till kungen, drottningen och prins William Frederick av Gloucester. (Åbo Tidning 31 juli 1802.)

I vår tid är det vanligt att tillsammans med mynt i grundstenen lägga ner handlingar, som skildrar byggnadens tillkomsthistoria och situationen över huvud taget vid byggnadstillfället.

Oskarskyrkan i Stockholm. Den 11 november 1897 nedlade Oskar II högtidligen grundstenen till den kyrka, som enligt hans medgivande skulle komma att bära hans namn. (Ursprungligen hade man tänkt sig att fira hans tjugofemårsjubileum som regent med en större minneskyrka. Då emellertid den nationalinsamling, som skulle ha bekostat bygget, inte resulterade i tillräckliga medel, fick man i stället nöja sig med att uppkalla en församlingskyrka efter honom.) Vid grundläggningen nedlades i en blylåda tillsammans med grundritningarna, grundläggningsdokument, bibeln, gällande psalmbok och evangeliebok samt kyrkohandboken, liksom ett exemplar av varje i riket gällande mynt. (Sveriges

i närvaro av kronprinsparet, prins Carl och prinsessan Ingeborg, statsminister Carl Swartz, ärkebiskop Söderblom m.fl. Under grundstenen nedlades en kopparcylinder innehållande grundläggningsdokumentet samt i riket gångbara mynt och exemplar av dagens huvudstadstidningar" (Sveriges kyrkor. Stockholm bd 7:4. Sthlm 1966, s. 481).

En högtidlighet hade på fredagen anordnats på sjömansgårdsbygget i Hälsingborg, då den symboliska grundstenen och det obligatoriska kopparskrinet inmurades. Ordföranden i stiftelsens byggnadskommitté skeppsredare O.M. Thore placerade kopparskrinet på plats och meddelade dess innehåll, historik, stadgar, namn på styrelsen, byggnadskommittén, stadens kyrkoherdar, länets och stadens högre förtroendemän och tjänstemän, ritningar, ett exemplar av i staden utkommande dagliga tidningar samt ett antal gångbara mynt (Sydsvenska Dagbladet Snällposten 1 december 1956).

En skara härlandabor hade mött upp när grundstenen till Härlanda nya kyrka på tisdagen lades. Bygg-
Forts på sid 31

Ny svensk mynttyp från 990-talet?

År 1911 påträffade drängen Lars Nilson en skatt vid plöjning på Glemminge klockarebacke i Skåne. Drängen underrättade sin husbonde klockaren, vilken i sin tur tillkallade prästen och länsmannen. Den sistnämnde såg till att skatten enligt lagens bestämmelser hembjödts åt staten — så när som på 46 mynt, vilka länsmannen lagstridigt lät

klockaren behålla som minne.

Av de sistnämnda mynten utbjuds nu 46 stycken på B. Ahlström Mynthandels höstauktion (nr 15). Förutom de mynt som klockaren fick behålla, bestod skatten av 850 arabiska, bysantinska, tyska, engelska och nordiska mynt. Skatten synes ha anförtröts åt jorden strax före år 1000.

Bland de mynt som nu utbjuds befinner sig även ett antal nordiska mynt från senare hälften av 900-talet, bland annat ett exemplar av den sällsynta Malmer KG 13 (fig. 1), vilken har förmodats blivit präglat i Mälardalen.

Ännu intressantare är dock förekomsten av en tidigare okänd nordisk mynttyp (fig. 2), vilken kan beskrivas enligt följande: Kors på trappa. Vid korsets fot går från vardera sidan en båge ut, ytterst är bågarne försedda med ett kulkors. (Dubbellingjigt kors, i mitten en punkt; i vinklarna två kulkors, ring och punkt. Vikt 0,62 g. Diameter 19 mm. Stämpelställning "45°", dvs. axlarna korsade. Kantörning åtsida: 5/5 mm, frånsida 6-7/5 mm.

Bildframställningen är besläktad med den på ett annat unikt mynt (fig. 3), vilket ingick i en skatt från Djursholm, påträffad 1866 (Malmer s. 72, 148ff, 240 f). På detta mynt har trappan på åtsidan förändrats till något som liknar ett Alfa, medan korsets yttre ändrar fått formen av blad och kvistar. De två bågarne vid korsets fot har exakt samma utseende som på myntet ur Glemmingeskatten. På mitten av korset är ett halvmånformat tecken placerat. Framställningen har av Brita Malmer tolkats såsom Livets träd. Frånsidan är en imitation av Ethelred II:s Crux-typ; bokstäverna i korsvinklarna är emellertid något förvanskade på Djursholmsmyntet. På Glemmingemyntet har bokstäverna ytterligare förenklats till cirkel, punkt och två kors. Djursholmsmyntets vikt är 0,54 g, diametern 18,9 mm.

Även Malmers KG 13 företer stora likheter med Glemmingemyntet. På åtsidan återfinns vi samma bysantinskt inspirerade motiv med kors på trappa, och frånsidan är även den en Crux-imitation, nu än mer förenklad.

Brita Malmer har framlagt hypotesen om att KG 13 och Djursholmsmyntet utgör förstadier till den i slutet av 990-talet av Olof Skötkonung påbörjade myntningen i Sigtuna. Huruvida detta är riktigt är ej fullt klarlagt, men uppenbart är, att Glemmingemyntet utgör en intressant mellanform av KG 13 och Djursholmsmyntet — de äldsta nordiska imitationerna av Ethelred II:s Crux-typ.

Litteratur: Brita Malmer, Nordiska mynt före år 1000, Lund 1966.

FIG. 1

FIG. 2

FIG. 3

FIG. 2. SKALA 2 : 1

I föregående nummer utlovade vi en artikel som bl a besvarar Anders Frösells, Järfälla, fråga i MYNTKONTAKTS frågespalt angående barbariska denarefterbildningar. Lennart Lind, som för närvarande är sysselsatt med att bearbeta alla fynd av romerska denarer från Sverige i och för publicering genom Kungliga Myntkabinettet, berättar i den här artikeln om importen av romerska silvermynt till vårt land.

Barbariska denar- efterbildningar

Av LENNART LIND

Fynd av romerska denarer

I Sverige har man hittat omkring 7000 romerska denarer, präglade under första och andra århundradet e. Kr. Denarer från samma tid finns i många områden som aldrig tillhörde romarriket, från Nordsjön till Svarta Havet och ändå längre åt öster, men de från Skandinavien är de nordligaste.

Gotland dominerar klart

Av de 7000 denarerna från Sverige kommer de flesta, omkring 6000 från Gotland. De har med all sannolikhet kommit dit direkt från kontinenten, inte via det svenska fastlandet. Inom det nuvarande Polens gränser har man hittat minst 70.000 romerska mynt; det bör ha varit genom handel m. m. mellan Gotland och området vid Weichsels mynning som denarerna har hamnat på ön. Denarerna från svenska fastlandet kan också ha kommit via Polen, möjligen via Danmark (där det också finns en del romerska mynt) och nuvarande Västtyskland.

Imitationer funna på Gotland

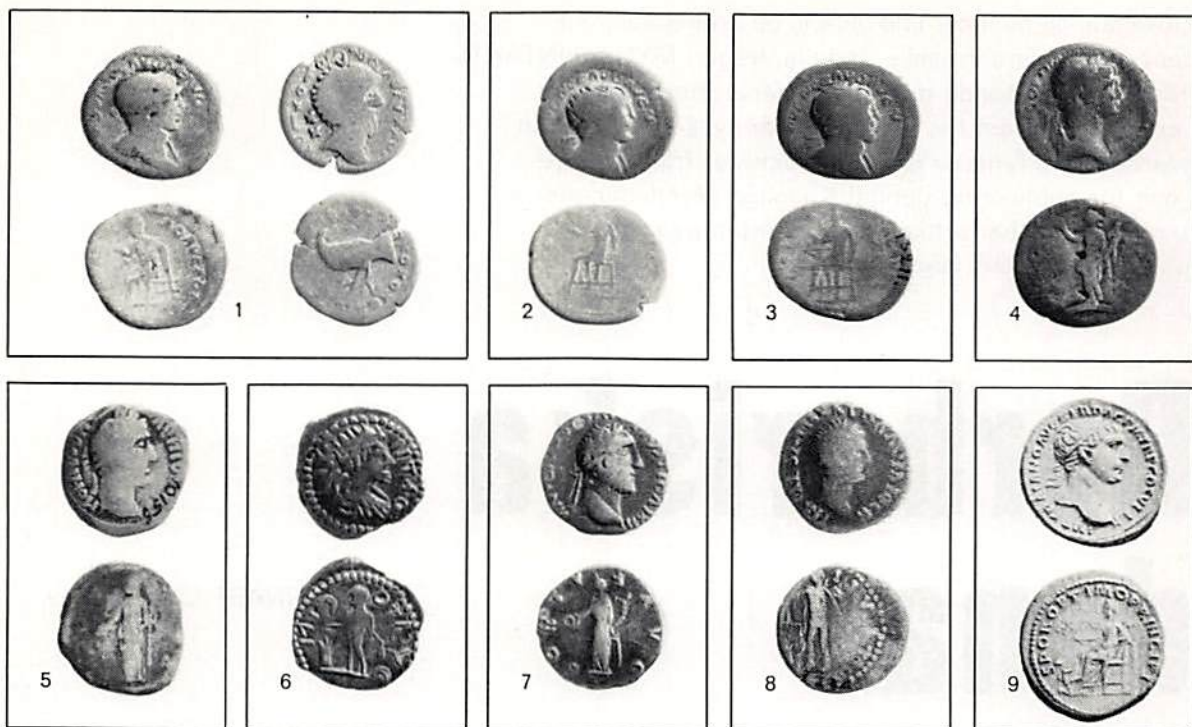
Bland Gotlands ca 6000 denarer finns ett antal, minst 35 st., som inte kan ha släppts ut av något officiellt romerskt myntverk. Gemensamt för dem är att legenden är nonsens och att bilden på såväl åt- som fränsida är mer eller mindre «barbariskt förvildad». Annars är de sinsemellan mycket olika. Den här sortens mynt kallas i den vetenskapliga litteraturen *barbariska efterbildningar*. De är kända inte bara från Gotland. I Skandinavien finns ytterligare några, bl. a. ett från Öland (men inget från svenska fastlandet). På kontinenten känner man efterbildningar från Västtyskland, Polen, Ungern, Sovjetunionen och andra håll.

Var har de präglats?

Flertalet forskare menar att de här mynten har tillverkats någonstans utanför romarrikets gränser, bland folk som på ett eller annat sätt använt sig av romerska denarer. Det finns dock de som häv-

dar att åtminstone en del av dessa «barbariska» efterbildningar kan ha varit en sorts halvofficiell myntning i någon av rikets utkanter. Om det är riktigt kan man tänka sig att det mynt som finns avbildat på sid. 4 i Lars O. Lagerqvists Svenska Mynt... hör till den kategorin.

Uppfattningen att de mynt man hittat på Gotland också skulle vara tillverkade där har utvecklats av Sture Bolin (1926). Hans huvudargument är att de barbariska efterbildningarna från Gotland har en mer «barbarisk», dvs. förvildad, karaktär än något man kan hitta på annat håll. Det var kanske sant 1926 men är det inte längre: 1934 hittade man i Kecel i Ungern en stor skatt av romerska denarer, 2.816 stycken, och av dem var ett femtontal barbariserade efterbildningar av en typ som i förvildning inte står någon gotländsk efter. Enligt min uppfattning finns det mycket litet som talar för att man skulle ha tillverkat mynt i Skandinavien så tidigt som på 200-talet

1. Två "barbariserade" efterbildningar från Skandinavien
största denarskatt, 1500 mynt, funnen 1870 på gården Sind-
arve i Hemse sn., Gotland. Imitationer av kejsarna Trajanus
(98-117 e.Kr.) och Marcus Aurelius (161-180) eller Com-
modus (180-192). Trajanusmyntet av typ A. SHM 4391.

2. Trajanus-efterbildning av typ A. Från en denarskatt om-
fattande 181 mynt, funnen 1937 på gården Boters i Anga
sn., Gotland. SHM 21 893. Stampidentisk med nr 3.

3. Trajanus-efterbildning av typ A. Lösfynd från Bjärs i
Guldrupe sn., Gotland, 1903. SHM 13 211. Stampidentisk
med nr 2.

4. Ett mynt från Stavgard-utgrävningarna 1929-30 i Känne
i Burs sn., Gotland. SHM 19628/9. Trajanus-efterbildning
av typ B.

5. Efterbildning av mynt åt kejsar Antoninus Pius (138-
161). Från en skatt omfattande 367 mynt, funnen 1896 på
gården Robbenarve i Garde sn., Gotland. SHM 10 155. —

Ligger typologiskt nära barbariska imitationer från fynd i
nuvarande Polen.

6. Imitation av Marcus Aurelius eller Commodus. Från en
skatt omfattande 390 munt, funnen 1874 på gården Sojvide
i Sjonhems sn., Gotland. SHM 5274. — Unik i sitt slag
bland efterbildningar från Skandinavien.

7. Imitation av Antoninus Pius-mynt. Lösfynd, obekant
fyndort på Öland. SHM 4372.

8. Imitation av Trajanus-mynt. Okänd fyndort, påträffat
utan inventarienummer i K. Myntkabinetets systematiska
samling. Kan ha tillhört en stor skatt, omkring 600 mynt,
som påträffades i Kams i Lummelunda sn., Gotland, år
1842, SHM 1021. — Ligger nära barbariska efterbildningar
från fynd i nuvarande Ungern.

9. Genuint romerskt mynt, präglad åt kejsar Trajanus mel-
lan år 103 och 111 e.Kr., BMC III pl. 13,5. Tänkbar för-
laga till Trajanus-efterbildningarna av typ A.

efter Kr. Att man gjort det i
Ungern verkar däremot troligt.

Knappast på Gotland

Ett annat argument som talar mot
en prägling på Gotland är att myn-
ten sinsemellan är så olika. En del
efterbildar de romerska förlagorna
förhållandevis troget. Till dem kan
man räkna det hos Lagerqvist av-
bildade myntet. Andra ligger myc-
ket långt från förlagorna och tycks
vara efterbildningar av efterbild-
ningar, i flera led. Det verkar inte

troligt att det skulle ha funnits
fem-sex olika skolor på en så liten
ö som Gotland och att dessa kon-
kurrerande skolor i så fall skulle
ha lämnat efter sig så litet som
35 mynt sammanlagt. Det sanno-
lika är att efterbildningarna kom-
mit till Gotland tillsammans med
de andra mynten.

Kejsare vilkas mynt imiterats

Bland efterbildningarna från Got-
land finns följande kejsare repre-
senterade: Trajanus (4 typer om

sammanlagt 9 mynt), Hadrianus (1
typ, två mynt), Antoninus Pius (7—
9 mynt, alla olika), Lucius Verus
(1, möjligen 2 mynt), Marcus
Aurelius eller Commodus (7 mynt,
alla olika). För de återstående går
det inte att säga vilken kejsares
mynt som varit den närmaste för-
laga.

Trajanus-imitationer

I ett tidigare sammanhang (NNUM
1976:2) har jag skrivit om de två
typer av Trajanus-efterbildningar

som finns representerade av mer än ett mynt. Jag har kallat dem *typ A.* och *typ B.* *Typ A.* består av tre exemplar, påträffade i tre olika sammanhang. Det första ingår i Skandinavians största denarfynd, 1500 mynt, som gjordes år 1870 på gården Sindarve i Hemse socken. Det andra påträffades som lösfynd år 1907, på gården Bjärs i Guldrupe socken. Det tredje myntet ingår i en skatt omfattande 181 denarer som hittades 1937, på gården Boters i Anga socken. De fyra mynten som utgör *typ B.* hittades samtliga vid Stavgard-utgrävningen i Känne i Burs socken, 1929—1930.

Typ A. har på åtsidan ett förhållandevis välliknande porträtt av Trajanus, med en ren nonsensomskrift. Omskriften på fränsidan är också nonsens. Bilden utgörs av en sittande figur, tecknad med ett antal streck. En tänkbar förlaga är BMC III pl. 13,5, Pax med knäböjande dakier (dakeri skulle i så fall vara utelämnad). *Typ B.* har också ett välliknande porträtt av Trajanus. Omskriften, som bara på ett av mynten är tydlig, förefaller vara ett korrekt... TRAIANO OPTIMO AVG... Texten på fränsidan har ersatts av runda ringar, O O O O, endast svagt synliga. Fränsidans bild är en stående kvinnlig figur med två otydliga attribut. En möjlig förebild är BMC III pl. 18,10, Pax med gren och ymnighetshorn, men det kan också vara något annat.

Imitation av Hadrianus

Ännu en typ finns i två exemplar. Det är en efterbildning av ett Hadrianus-mynt. På åtsidan ett utmärkt porträtt av kejsaren och en omskrift som, vad man kan se, är korrekt. Omskriften på fränsidan är helt förvildad och bilden, en sittande figur, har ingen förebild på något genuint mynt jag känner till. Typologiskt ligger de här två mynten mycket nära *typ B.*, och eftersom de har påträffats på samma ställe, Stavgard i Burs socken, vid utgrävningarna 1929—1930, är det mer än sannolikt att de härrör från samma verkstad, var den nu kan ha varit belägen. Vid första påseende kan det förefalla som om det här skulle tala för att man, trots allt, tillverkat mynt på Gotland, men *mot* det talar, förutom vad jag tidigare anfört, det fak-

tum att Stavgard ligger invid Bandlundaviken, som förmodligen var den mest naturliga hamnen att lägga till i för skepp som kom från söder. Man får tänka sig att vad som hänt är att en besökare från någon av kontinentens centra för tillverkning av barbarmynt har blivit av med innehållet i sin bors i första gård han tagit in i.

Andra imitationer

De övriga mynten är alla av skilda typer. På åtsidan ett kejsarporträtt, som i mycket få fall går att säkert bestämma, på fränsidan vanligen en stående figur, kvinnlig, i några fall manlig, med attribut av tveksamt slag. Två mynt har istället fåglar, som förmodligen ska föreställa örnar. I andra fall är det praktiskt taget omöjligt att säga vad fränsidesbilden tänkes avbilda.

När det gäller de barbariska efterbildningarna på kontinenten är det att beklaga att forskningen bara kommit igång helt nyligen. Från Västyskland känner man bl. a. ett antal efterbildningar påträffade tillsammans med genuina romerska mynt i två fynd i Westfalen. Flertalet är mer välgjorda än något av de gotländska (man uppfattade dem till en början som äkta) men det finns några som är «barbariserade» på ungefär samma sätt som *vissa* från Gotland. Från Ungern är efterbildningar kända från Kecel-fyndet men också från andra håll. Här gäller samma sak: *vissa* av de ungerska ligger nära *vissa* gotländska. I Polen är situationen likartad den på Gotland, dvs. i alla väl beskrivna *större* fynd av romerska denarer finns ett eller flera «barbarmynt». Av de mynt som är kända är bara några få publicerade med avbildning, därför är det svårt att uttala sig generellt, men de jag har sett ligger typologiskt ganska nära varandra och åtminstone *ett* mynt från Gotland hör till samma grupp.

Förkortningar:

BMC = British Museum Catalogue. Dessa utförliga kataloger över mynten i Department of Coins and Medals vid British Museum citeras ofta.

NNUM = Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.

Pax = Fred(en), kvinnlig gudom i det romerska riket.

Burgeskatten åter till Gotland

Gotlandspresen rapporterar med tillfredsställelse att de gotländska skattfynden nu börjar återvända från sin förvaring i Stockholm.

— Vi märker att vi har fått lossning i Stockholm, säger chefen för Gotlands Fornsal, Gunnar Svahnström. Vi ute i regionerna håller på att myndigförklaras.

Först att återbördas var en del av skatten från Lummelunda, påträffad 1967. Skatten — nedlagd vid mitten av 1100-talet — vägde totalt ej mindre än 11 kg och bestod av mynt, silvertackor och smycken.

I höst kommer även den berömda «Stavers skatt» från Burs att återsändas till Gotland.

Kungl Myntkabinettet, Statens museum för mynt-, medalj- och penninghistoria

Narvavägen 13-17, 2 tr
Stockholm

(Buss nr 42, 44 och 69
till Historiska museerna,
tunnelbana till Karlaplan)

Utställningar: Svenska mynt
från 1000-talet till nutid,
Mynt från forna svenska
besittningar, Världens mynt
under 25 århundraden,
Sveriges medaljhistoria och
Medaljens konsthistoria

Tillfällig utställning
under sommaren:

Pengar i Frankrike
En historisk krönika i 2000 år

Museet:
Måndag - fredag 11-16
Lördag och söndag 12-17

Ny kopparmynttyp funnen i Paris

Svenska Numismatiska Föreningens resa till Paris i april i år (se augustinumret av MYNTKON-TAKT) var — liksom tidigare resor — mycket givande vad beträffar nyupptäckter inom den svenska myntserien. Sverigesamlingen var relativt rik i Bibliothèque Nationale. Guldmynten var ej så väl representerade, men bland det lilla materialet återfanns några stora sällsyntheter, till exempel Johan III:s dubbla rosenobel u.år (1586) och Gustav II Adolfs 10-dukat 1631 från Erfurt. Samlingen av silver- och kopparmynt var desto rikligare.

Bland Gustav Vasas mynt återfanns Åbos 16 öre klipping 1557. Erik XIV var representerad bland annat med 2 öre klipping 1563. Av 1568 års blodsklippingar fanns de tre högsta valörerna, 8, 4 och 2 mark. Under Johan III återfanns $\frac{1}{2}$ daler 1574 och den rara 1-marcken 1579, den sistnämnda perforerad i likhet med de övriga kända exemplaren. Av Sigismunds mynt fanns bland annat daler 1594 och $\frac{1}{2}$ daler från samma år.

Till de intressanta upptäckterna i samlingen hörde hertig Karls daler 1596 — tidigare endast känd i Ere-

mitaget och i Uppsala Universitets myntkabinett. Även detta exemplar hade i stampen ändrat årtal (från 1595).

Bland hertig Johans av Östergötland mynt fanns tre stora sällsyntheter: 4 mark 1613 med högervänd bild samt såväl riksdaler som 4 mark 1617. Det sistnämnda myntet är tidigare känt i två exemplar; i Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling, Köpenhamn, och i Uppsala Universitets myntkabinett.

Bland Gustav II Adolfs kopparmynt återfanns överraskande nog en tidigare okänd typ av $\frac{1}{2}$ öre klipping 1624. Den kan beskrivas enligt följande. Åtsida: En vase omgiven av bokstäverna G(ustavus) A(dolphus) R(ex). Frånsida: Tre kronor. Övanför kronorna årtalet, 1624. Vid den nedre kronan valören, $\frac{1}{2}$ - ÖR.

De tidigare kända $\frac{1}{2}$ -örena 1624 har samma åtsidestyp, däremot återfinns vi på frånsidan två korslagda pilar, i vars övre vinkel en krona, i sidovinklarna valören $\frac{1}{2}$ - ÖR samt nedtill årtalet 24. Det nya $\frac{1}{2}$ -öret 1624 är dock en exakt motsvarighet till fyrken från samma år. Den enda skillnaden är att fyrken har valörbeteckningen 1 - F.

De första svenska kopparmynten började präglas tidigt under år 1624 vid det nyinrättade myntverket i Säter. Hela årsproduktionen av $\frac{1}{2}$ -ören och fyrkar i klippingform förmyntades för änkedrottning Kristinas (Karl IX:s andra gemål) räkning.

Den nyfunna klippingtypen antyder att man från början valt samma bildschema för både $\frac{1}{2}$ -öret och fyrken och endast litet valörbeteckningen skilja dem åt. Då dessa mynt emellertid hammarpräglades, ofta med mindre gott resultat, och plantsarna för de båda valörerna varierade högst avsevärt i storlek, förelåg en uppenbar risk för förväxling. Sannolikt övergick man mycket snart till den ovan beskrivna, vanligare $\frac{1}{2}$ -öresprägel.

Några anmärkningsvärda mynt i Parissamlingen från de senare regeringerna skall slutligen nämnas. Bland Kristinas mynt återfanns 2 riksdaler 1649 (tidigare benämnd 8 mark), liksom 4 och 2 mark 1646. En representant för de stora plåtmynten saknades ej heller; här i form av en vacker 8-daler från 1660.

$\frac{1}{2}$ öre 1624. Ny typ.

Fyrk 1624.

$\frac{1}{2}$ öre 1624.

Filialbankerna och deras 'sedlar'

Efter hand som privatbankernas sedelutgivning tog större omfattning möttes den i vida kretsar med ovilja. Inte minst under riksdagsdebatterna på 1840-talet kom en mycket avog inställning till denna sedelutgivning till uttryck.

Vid 1847-48 års riksdag hemställde ständerna i skrivelse den 28 juni 1848 att kungl. maj:t inte skulle bevilja oktroj för nya privatbanker utan tvärtom vidtaga sådana åtgärder att de redan existerande privatbankerna vid de stadgade oktrojtidernas utgång "utan olägenhet för det allmänna må kunna upphöra".

Något förslag om sådana åtgärder blev emellertid inte framlagt från kungl. maj:ts sida vid följande riksdag. Däremot lade bankofullmäktigen rådmannen Carl Christoffer Hörnstein i en motion, nr 102, i borgarståndet den 29 december 1850 fram en plan för en ny typ av banker. Hörnstein föreslog att "Rikets Ständers Bank måtte utgrena sig i afdelningsbanker". Dessa afdelningsbanker skulle emellertid inte organiseras så som riksbankens då existerande två afdelningskontor i Göteborg och Malmö, utan de skulle vara självständiga aktiebolag och skötas helt affärsmässigt. "Sådana Filial-Banker hafva ett ostriktigt företräde hvad förvaltning och säkerhet beträffar framför Lånekontor sådana som de i Göteborg och Malmö". Filialbankerna skulle få rörelsemedel dels genom enskildas insättningar, dels genom försträckningar i riksbanken. Hörnsteins motion remitterades till bankoutskottet.

I sitt betänkande nr 43 den 3 juni 1851 yttrade bankoutskottet bland annat: "Den ovilja mot Privatbankerna, som allmänna sig uttalat, torde hafva sin förnämsta grund

deruti, att Privat-bankernas sedlar icke äro i rörelsen fullt användbara såsom bytesmedel, enär de hvarken kunna begagnas i krono-uppbörden eller till likvider i Riks-banken och derunder lydande Lånekontor. För sedelinnehafvare, hvilka sakna tillfälle att kunna dessa sedlar mot riksmünt utbyta, uppstå ofta kostnader, olägenheter och förluster. Att söka åtminstone till en del undanröja anledningen till denna klagan förmedelst tillåtelse, att Privat-banks-sedlar må i krono-uppbörden emottagas, hvarom förslag vid flera riksdagar blifvit väckt, vore icke välbetänkt, då dessa sedlar ej äro att betrakta annorlunda än såsom enskilda skuldförbindelser och lika med sådana underkastade fluktuation i värde."

Att ersätta en upphörd privatbank genom att i stället inrätta ett afdelningskontor av riksbanken ansåg bankoutskottet "mera såsom en nödfallsutväg" i betraktande av att riksbankens afdelningskontor måste skötas byråkratiskt enligt ett utfärdat reglemente, "hvarmot den enskilda styrelsen kan i sina åtgöranden rätta sig efter tillfälliga omständigheters kraf samt har dessutom eget intresse att bevaka, påkallande en noggrannare och mera alfvarlig pröfning af förekommande förhållanden".

"Då fråga är att ersätta Privatbanker", fortsatte bankoutskottet, "vill det derför synas, som skulle sådant till största gagn för den ort, hvarest Privat-bank verkat, kunna

ske genom bildande af enskildt bolag med föremål att bedriva Bank-rörelse, dock icke med egna utan med Riks-bankens sedlar."

Ständerna delade bankoutskottets uppfattning.

I bankoreglementet den 23 augusti 1851 (SFS nr 39) heter det i afdelning 5 att en upphörd privatbank skulle kunna ersättas *antingen* på det sättet att riksbanken på ifrågasvarande ort inrättade ett afdelningskontor *eller* på det sättet att det bildades ett enskildt bolag "för bedrivande af lånerörelse med Riks-Bankens sedlar". Ständerna såg helst det senare alternativet.

Om dessa enskilda bankföretag föreskriver bankoreglementet: "Bolag, som i stad bildas för att utan rätt till utgifvande af egna tryckta eller graverade credit-sedlar eller andra såsom mynt löpande förbindelser bedriva Bank-rörelse vare sig till ersättande af upphörd Privat-Bank eller för att eljest underlätta allmänna rörelsen i någon ort erhåller försträckning från Rikets Ständers Bank till nedan upptagna belopp, under följande dervid fastade villkor och förbehåll, nemligen:

a) Sådant bolag skall under namn af Filial-Bank bildas genom aktie-teckning och utgöras af minst tretio personer, hvilka en för alla och alla för en ansvara för Filial-Bankens förbindelser.

b) Af teckningssumman erlagges minst en fjerdedel i Rikets gällande mynt. För återstående tre fjerdedelar afgifve delegare förbindelse, betalbar efter sex månaders uppsägning samt åtföljd af hypotheck

— — —

e) Från Rikets Ständers Bank undfår Filial-Bank försträckning till belopp motsvarande den del af tecknings-summan, hvarför säkerhet blifvit af delegarne ställd, dock

Översikt över samtliga oktrojerade filialbanker

Filialbank	Första oktroj	SFS nr	Upphörde	SFS nr
Filialbanken i Gefle, Gävle	27. 3. 1852	13	31.10.1872	50
Hallands Läns Filialbank, Halmstad	27. 3. 1852	14	Trädde aldrig i verksamhet	
Skaraborgs Läns Filialbank, Mariestad	9. 7. 1852	31	1. 10. 1873	11
Filialbanken i Blekinge ¹⁾ , Karlskrona	9. 7. 1852	32	1. 7. 1873	1872:71
Filialbanken i Christianstad, Kristianstad	8. 9. 1852	47	31.12.1871	66
Filialbanken i Sundsvall, Sundsvall	18. 5. 1855	43		1875
Filialbanken i Hudiksvall ²⁾ , Hudiksvall	30. 5. 1855	48	31.12.1874	27
Filialbanken i Lund, Lund	10.11.1855	95	31.12.1864	72
Vesterbottens Läns Filialbank, Umeå	4. 5. 1858	38	31. 7. 1866	1865:67
Filialbanken i Jönköping, Jönköping	4. 5. 1858	39	Trädde aldrig i verksamhet	
Filialbanken i Helsingborg, Helsingborg	4. 5. 1858	45		1868
Filialbanken i Borås, Borås	4. 5. 1858	49		1869
Filialbanken i Kalmar, Kalmar	4. 5. 1858	52		1868
Orebro Läns Filialbank, Örebro	4. 5. 1858	53	30.11.1867	1865:23
Filialbanken i Carlshamn, Carlshamn	4. 5. 1858	55	31.12.1868	21
Filialbanken i Uddevalla, Uddevalla	4. 5. 1858	58		1869
Filialbanken i Visby, Visby	4. 5. 1858	65		1869
Filialbanken i Venersborg, Venersborg	4. 5. 1858	67	Trädde aldrig i verksamhet	
Filialbanken i Hernösand, Hernösand	4. 5. 1858	68	1.11.1869	1868:81
Filialbanken i Nyköping, Nyköping	24. 9. 1858	83	31.12.1866	24
Filialbanken i Östersund, Östersund	29. 4. 1859	23	29. 4. 1870	1869:18
Norrbottens Läns Filialbank, Luleå	21.12.1860	62	19.11.1871	40
Filialbanken i Oscarshamn, Oscarshamn	28. 3. 1862	23	1.11.1872	39
Filialbanken i Piteå, Piteå	28. 3. 1862	24	15. 9. 1872	31
Filialbanken i Skellefteå, Skellefteå	28. 3. 1862	27	29. 9. 1866	24

¹⁾ 1862 namnändring till: Filialbanken i Karlskrona.

²⁾ Enligt kungl. maj:t:s öppna brev på oktrojen var bankens namn: Filialbanken i Hudiksvall, men enligt kungl. kungörelsen var namnet: Hudiksvalls Stads Filialbank.

ej någon Filial-Bank till högre summa än Fem hundra tusen R:dr Banko.

g) Af denna försträckning skola fyra femtedelar utgå i form af lån och återstående en femtedel såsom creditiv.

h) Den del af försträckningen, som meddelas i form af lån, utgifver Riks-Banken i mån af requi-sition och skall ovilkorligen inom Ett år, efter det Filial-Bank trädt i verksamhet, vara till hela beloppet från Riks-Banken uttagen.

i) På creditivet åter eger Filial-Bank att i mån af behof utfärda assignationer, med vilkor att assignationerna, hvartill tryckta blanketter efter requisition från Banko-Fullmäktige utlemnas, icke få lyda å andra valörer än som nu äro eller framdeles kunna varda för Låne-Contoren fastställda, skolande med först afgående post efter assignationernes utgifvande förteckning å desamma med uppgift å deras nummer, datum och summa till Riks-Banken insändas."

Under åren 1852-62 beviljade kungl. maj:t oktroj för 25 filialbanker; tre av dem trädde aldrig i verksamhet (se översikten här bredvid). Dessutom väcktes förslag om filialbanker i Karlstad, Norrköping och Söderköping, men dessa projekt vann inte anslutning.

Namnet *filialbank* var missvisande. Filialbankerna var inga filialer vare sig av privatbankerna eller av riksbanken, utan de var självstän-

diga företag i aktiebolagsform. Med anledning av att de fick försträckningar från riksbanken var de underkastade viss kontroll från riksbankens sida; vid den årliga revisionen av en filialbank skulle ett ombud för bankofullmäktige delta. Men filialbankerna kan inte jämföras med riksbankens lånekontor i Göteborg och i Malmö samt, från den 1 november 1851, i Visby.

I föreliggande artikel vill vi främst se till den numismatiska sidan av filialbankernas verksamhet, dvs. deras bidrag till betalningsmedelsförsörjningen. Det var i första

hand genom assignationerna på sina kreditiv i riksbanken som filialbankerna lämnade detta bidrag. Genom bankoreglementet den 30 oktober 1860 (SFS nr 61) fick filialbankerna rätt att på sina kreditiv inte bara utfärda assignationer utan också utställa till viss man eller order ställda och vid uppvisandet betalbara växlar å 100 riksdaler riksmünt och därutöver jämväl i brutna tal; i avsaknad av statistik är det omöjligt att säga i vilken utsträckning filialbankerna utnyttjade sistnämnda rättighet.

Bankofullmäktige bestämde redan den 18 december 1851 att till filialbankernas assignationer skulle begagnas samma slags papper som till lånekontorens assignationer; den 2 september 1852 fick förste sedeltryckaren Per Axel Nyman i uppdrag att ofördröjligen förfärdiga tre fullständiga tryckformer till filialbanksassignationer i valörerna 1.000, 500 och 100 riksdaler banko (riksarkivet, Rb 145 och 146).

Liksom lånekontorens assignationer var filialbanksassignationerna innehavarpapper, de gällde i "sedel-hafvarens", dvs. innehavarens hand. Men det är att märkas att ordet *sedel* här måste fattas i dåtidens bemärkelse, det gjorde inte filialbanksassignationerna till sedlar i våra dagars bemärkelse. Lånekontorens assignationer hade en helt annan status än filialbankernas assignationer. Kungl. maj:t medgav nämligen den 26 maj 1824 resp. den 17 december

FIG. 1
SKALA 1:2

Det är svårt att säga i vilken utsträckning filialbanksassignmenterna verkligen cirkulerade som betalningsmedel i allmänna rörelsen. A. Platbarzdis skriver (Sveriges sedlar II, s. 50) att filialbankerna "utvecklade omfattande rörelse med dessa assignmenter, som cirkulerade bland allmänheten". Detta är antagligen bara en ren gissning från Platbarzdis' sida. Det finns nämligen ingen tillförlitlig statistik som

Vid 1862-63 års riksdag konstaterade ständerna att filialbankerna ingalunda hade uppfyllt det ändamål som hade åsyftats med dem. De hade tillkommit "för att minska behovet af Privatbankernas brokiga mångfald af sedlar", sade en talare i prästeståndet, men i stället för att driva sin rörelse med riksbankens sedlar tjänstgjorde filialbankerna som sedelspridare åt privatbankerna: filialbankernas rörelse "har snart sagdt uteslutande blifvit bedrifven med privatbanks-sedlar, hvilket betydligt ökat dessas circulation". — Sedelspridningen lär ha gått till på det sättet att privatbankerna lämnade sina sedlar som rörelsemedel åt filialbankerna, som i utbyte lämnade assignationer

SKALA 1:2

Ännu på 1880-talet presenterades och inlöstes filialbankassiguationer i riksbanken. Den sist presenterade torde vara en assiguation utfärdad av Skaraborgs Läns Filialbank, som inlöstes den 16 december 1884. Nämda filialbank upphörde den 1 oktober 1873, och assiguationen måste sålunda ha varit utelöpande allraminist i elva år! Enligt bankofullmäktiges beslut den 2 november 1911 överfördes kvarstående belopp å filialbankernas kreditiv till riksbankens vinst- och förlusträkning:

Filialbanken i Sundsvall	kr.	400
Filialbanken i Hudiksvall	kr.	300
Filialbanken i Carlskrona	kr.	207 92
Filialbanken i Carlshamn	kr.	1.600
Filialbanken i Christianstad	kr.	900
Filialbanken i Gefle	kr.	150
Filialbanken i Hernösand	kr.	100
Filialbanken i Lund	kr.	300
Norrbottnens Läns Filialbank	kr.	300
Skaraborgs Läns Filialbank	kr.	300 10
Orebro Läns Filialbank	kr.	100

1. lydande å riksdaler banko och utfärdade på Rikets Ständers Bank (Ill. 1),
2. lydande å riksdaler riksmünt och
 - a) utfärdade på Rikets Ständers Bank (Ill. 2),
 - b) utfärdade på Sveriges Riksbank (Ill. 3).

Forts på sid 30

Är mitt mynt äkta, en 'äkta kopia' eller rätt och slätt en förfalskning?

Av FRITZ HELD

Efterföljande artikel gör inte anspråk på att vara en utförlig dokumentation av alla genom tiderna upptäckta oäkta mynt. Vad författaren avser är att genom att nämna ett urval av de förekommande myntkopior, som speciellt här i landet förekommit eller förekommer i handeln, väcka myntsamlares och speciellt yngre och mindre erfarna sådanas uppmärksamhet och vaksamhet. Därmed torde förhoppningsvis konsekvensen kunna bli ett ökat studium av äldre och nya förvärv samt iakttagande av detaljer. Detta torde i sin tur ge samlaren ytterligare utbyte av sin hobby.

Tillgång och efterfrågan har i alla tider varit faktorer, som påverkat värdesättning av saker och ting. Ett föremåls värde har i sin tur fått konsekvenser som för intressenten, konnässören, samlaren eller museerna inte enbart varit en fördel. Sålunda har inte enbart begäret att förvärva ett äträtt och svåröverkomligt föremål väckt sådana lustar som samlariver och habegär till liv.

Även andra hos människan mindre smickrande egenskaper såsom profithunger och tjuvnad har lockats fram.

Som i så många andra sammanhang är uppfinningsrikedomen stor, inte minst när det gäller att utnyttja en situation, då efterfrågan ständigt ökar medan tillgången sinar. Sådant har förhållandet börjat bli även inom numismatikens områden.

Det storartade intresset för numismatiken, inte bara i Sverige utan också i andra länder, har medfört en värdesättning av tillgängliga objekt som kommit mindre nogräknade, spekulativt anlagda personer att vädra morgonluft. Att man härvid inte följer några bestämda regler är inte förvånansvärt. Det gäller ju först och främst att skaffa eller skapa objekt som värdemässigt kan lämna god utdelning.

I fortsättningen skall här inte beröras stölder och andra likartade metoder, som blivit allt vanligare. Andra metoder att utöka en sinande tillgång på samlarobjekt har tyvärr allt oftare använts. En sådan metod är nypräglning.

En nypräglning bör kunna försvaras så länge ett mynt eller en medalj på något sätt förses med uppgift om att föremålet är en efterpräglning med gamla stampar eller med nya stampar med originalets förebild. Däremot måste varje initiativ till efterpräglning utan uppgift om att föremålet inte tillkommit vid den för originalet gällande historiska präglingstidpunkten, på det bestämdaste fördömas. Det är nämligen i

det ögonblicket, det må gälla ett mynt eller vilket annat ur samlarsynpunkt äldre föremål som helst, som gränsen mellan kopia och förfalskning har försvunnit eller riskerar att försvinna.

I och för sig är det ingen senare tidens idé att avbilda, efterlikna, kopiera eller förfalska mynt. Sådant har förekommit såväl här i landet som i andra länder mycket långt tillbaka i tiden. Vad som däremot ständigt är föremål för nya idéer är sättet och metoderna för utförandet. De första kopiorna eller förfalskningarna framställdes säkerligen enligt nutida bedömande på ett mycket primitivt sätt. Detta hindrar inte, att även experter i dag i vissa fall har svårt att avgöra huruvida föremålet framför dem är äkta eller kommit till genom någon form av efterbildning.

Ser man först på äldre utländska mynt, är de mest kända de grekiska och romerska, som alltid varit föremål för samlarnas intresse och därmed även intressanta för förfalskare.

Under århundraden har många europeiska länders mynt från och till varit offer för förfalskning. Vanligtvis har det rört sig om silvermynt av riksdalertyp eller guldmynt. Det skulle dock bli en omfattande artikel om här skulle räknas upp alla de fall, som uppdagats. Av under senare tid konstaterade förfalskningar, som väckt ett berättigt intresse, skall dock nämnas några exempel.

År 1972 konstaterades att — i och för sig redan kända — förfalskade amerikanska 20-dollars guldmynt dykt upp i Sverige. Saken väckte berättigt uppmärksamhet och föranledde rättslig prövning. Dåvarande ägaren till mynten ålades efter slutligt domslut i Högsta domstolen att förse mynten med en stämpel, angivande dem som falska.

Såväl i Sverige som i Finland dök 1974 upp förfalskade 500 markkaa finska olympiadmynt med året 1951. Mynten, som tillverkats i Beirut, var ganska välgjorda. De kunde likväl konstateras vara oäkta främst genom avvikelser från originalet beträffande mönstret i randprägligen.

För oss i Sverige torde våra egna mynt och deras efterbildande eller förfalskande dock vara av främsta

intresse. Konstaterats har, att vissa av våra äldsta mynt, exempelvis brakteater, dykt upp som förfalskningar. Då dessa mynt, genom sitt ofta tämligen enkla utseende, inte varit alltför svåra att efterbilda, har det också varit svårt att ibland avgöra frågan falsk eller äkta. Dessa förfalskningar är till större delen gamla.

Fortsätter vi längre fram i tiden, finner vi att Gustav Vasas svenska klippingar redan under 1600- och 1700-talen blev föremål för förfalskning i samband med ett tilltagande intresse för myntsamlande.

Svenska förfalskningar av olika regenters mynt har sedan förekommit under tiden fram till 1800-talet i begränsat antal fall. Härfter förekommer ett större antal efterbildningar. Dessa tillkom troligen inte enbart för att såsom exempelvis 1 öre från Karl X Gustav, Karl XI, Karl XII samt Fredrik I utgöra dekorationer på olika silverföremål utan även för att uppfattas som äkta vara. Även Gustav III:s $\frac{1}{6}$ och $\frac{1}{24}$ riksdaler dök under 1800-talet upp i nypräglad, dvs. förfalskad, utförande.

Bland de mest kända 1800-talsalstren beträffande myntförfalskningar bör även nämnas den så kallade Trollhätte-Svenssons. Med stor skicklighet lyckades han förfalska då gängbara mynt från Oskar II i valörerna 1 krona, 50 och 25 öre.

Under 1900-talet, då det numismatiska intresset allt mer ökat, har som tidigare nämnts även behovet av samlarmaterial kläckt nya idéer för att så att säga slå mynt av intresset. Härvid har förfalskningarna ofta gällt sådana mynt, som för tillfället varit särskilt efterfrågade och därmed även högt betalda objekt.

De gamla kopparplåtmynten i dalervalör dök först upp som souvenirbetonade kopior, men hamnade ganska snart på auktioner såsom varande äkta. Senare blev 1910 och 1927 års femöringar intressanta. Femöringar med andra årtal blev utsatta för olika ingrepp så att antalet mynt med de två nämnda årtalen kunde öka. Samtidigt steg priset på dessa femöringar till allt mer fantastiska priser.

I början av 1970-talet kom så de s.k. Gävlekopiorna. Även i detta fall uppgavs till en början, att det rörde sig om kopior. Då mynten i

likhet med exempelvis plåtmynten ej försetts med någon uppgift om att de var kopior, dök även dessa snart upp som äkta på olika auktioner. Bland de mest kända och för den oinvidige, genom att de är mycket välgjorda, svåra att bedöma som oäkta, skall nämnas följande:

- 1 Rdr 1617 och 1619
Gustav II Adolf
- 4 Mark 1700 Karl XII
- 1 Rdr 1769 Adolf Fredrik
- 1 Rdr 177 Gustav III
- 4 Rdr riksmünt 1856 Oskar I
- 4 Rdr riksmünt 1865 Karl XV

Slutligen kan nämnas, att det under de senaste åren utbjudits ett antal förfalskade guldmynt i valörerna 20 och 10 kronor, ävensom norska 20-kroner. De svenska 20-kronorna bär årtalen 1884 och 1898 och 10-kronorna 1883 och 1901. De norska 20-kronorna bär årtalen 1875 och 1877. Förfalskningarna är i regel mycket välgjorda.

Bäste läsare, låt nu inte ditt samlarintresse mattas av dessa upplysningar, men granska gärna de mynt du erbjuds att förvärva i fortsättningen en gång extra. Därest du är tveksam, bör du känna till, att Svenska Numismatiska Föreningen i början av 1970 tagit initiativ till bildandet av Kommittén mot myntförfalskningar. I tveksamma fall kan du därför vända dig till kommittén, som mot en mindre avgift åtar sig att bedöma, huruvida myntet är äkta eller ej. Du sänder då myntet till Kommittén mot myntförfalskningar, c/o Svenska Numismatiska Föreningen, Östermalmsgatan 81, 114 50 Stockholm.

Ett flertal av vårt lands seriösa mynthandlare har förbundit sig, att därest av dem försålt mynt vid granskning skulle visa sig vara falskt, låta köpet återgå. Svenska Numismatiska Föreningen har förteckning över dessa handlare, som dessutom själva har fått ett av föreningen undertecknat dokument. Fråga efter det, när du gör inköp i någon mindre mynthandel! Det är dina pengar det gäller.

Numismatik är roligt!

Låt dina vänner få veta mer om din fina hobby!

Svenska Numismatiska Föreningens (SNF) ändamål är att sammanföra fackmän och samlare inom numismatikens alla områden.

SNF anordnar föredrag, exkursioner, numismatiska resor (även till utlandet), klubb- och bytesaftnar samt flera auktioner varje år.

*Stockholms Slott i november 1975.
Lars O Lagerquist, ordförande i SNF,
och HM Konungen beundrar Nr 1 i guld
av tronskiftesmedaljen.*

SNF är nordens äldsta och största numismatiska förening med ca 1.500 medlemmar.

SNF ger ut tidskriften MYNT-KONTAKT 10 gånger per år. Tillsammans med de andra nordiska huvudföreningarna ger SNF ut Nordisk Numismatisk Årsskrift. De båda trycksakerna ingår i medlemsförmånerna. SNF utger dessutom Numismatiska Meddelanden och Numismatiska Småskrifter.

SNF utger också medaljer.

Ring kansliet, så skickar vi en informationsfolder till den adress du uppger!

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Kansli:

Ostermalmsgatan 81, 114 50 Stockholm

Tfn 08 - 67 55 98

(kontorstid: vardagar 10.30-13.00)

När de enskilda bankernas sedelutgivning upphörde

Av TORGN Y LINDGREN

Privatbankernas sedelutgivning möttes tidigt av en vida spridd ovilja. Särskilt under debatterna vid 1840-talets riksdagar kom denna ovilja till uttryck. Under 1850- och början av 1860-talen var frågan om privatbankernas sedelutgivning inte lika brännande, men vid 1868 års riksdag inleddes den kamp, som slutade med att enskilda bankernas sedelutgivning upphörde.

Genom lag för Sveriges Riksbank den 12 maj 1897 (Svensk Författningssamling nr 27) blev riksbanken "ensam berättigad att utgifva bank-sedlar". Enskilda banker skulle ha rätt att ge ut egna sedlar intill utgången av år 1903. För att underlätta övergången medgavs rätt till billig kredit i riksbanken åt de enskilda banker, som utan att dra in något avdelningskontor upphörde med sin sedelutgivning i förtid.

Som av följande tabell framgår fanns det då 27 sedelutgivande enskilda banker i Sverige. En av dessa banker, nämligen Västerbottens enskilda bank, avstod från sedelutgivning redan år 1899, 6 banker avstod under år 1901, 13 under år 1902 och återstående 7 banker avstod från sedelutgivning under år 1903.

Vid utgången av år 1900 var totala beloppet utelöpande enskilda banksedlar enligt bankrapporten 82,4 milj. kr. Detta belopp fördelar sig på olika banker och olika sedelvalörer så som tabellen här nedan visar. Till jämförelse kan nämnas att beloppet utelöpande riksbanks-sedlar vid utgången av år 1900 var 72,0 milj. kr.

Indragningen av privatbanks-sedlarna gick synnerligen snabbt. De redovisades sista gången i bankrapporten den 31 mars 1906. Då utgjorde totala beloppet utelöpande enskilda banksedlar 1,6 milj. kr. Det fördelades på olika banker och valörer så som tabellen här nedan visar. Antalet enskilda banker hade då gått ner till 22.

Utelöpande enskilda banksedlar den 31 december 1900

	Avstod från sedelutgiv- ningsrätt	10 kronor	5 kronor	Ovriga valörer	Summa kronor
Skånes enskilda banks	1901 aug. 1	6 116 820: —	58 092: 50	5 034 139: 25	11 209 051: 75
Värmlands d:o	1901 okt. 15	1 544 580: —	29 040: —	1 375 589: —	2 949 209: —
Kopparbergs d:o	1902 aug. 1	1 147 580: —	15 615: —	1 653 476: —	2 816 671: —
Ostergötlands d:o	1902 aug. 1	1 361 100: —	21 690: —	1 256 932: 50	2 639 722: 50
Smålands d:o	1902 juni 1	1 652 060: —	37 935: —	1 061 711: —	2 751 706: —
Örebro d:o	1902 aug. 1	1 436 970: —	30 380: —	799 536: 50	2 266 886: 50
Mälareprovinsernas d:o	1903 jan. 1	2 187 220: —	47 740: —	1 810 300: —	4 045 260: —
Göteborgs d:o	1901 okt. 15	1 838 190: —	50 155: —	3 213 535: —	5 101 880: —
Stockholms d:o	1902 juli 15	2 145 465: —	12 285: —	3 322 050: —	5 479 800: —
Norrkopings d:o	1902 aug. 1	1 531 610: —	14 815: —	1 124 900: —	2 671 325: —
Hallands d:o	1902 juli 15	782 885: —	10 515: —	722 850: —	1 516 250: —
Sundsvalls d:o	1903 aug. 1	3 436 860: —	13 945: —	2 338 950: —	5 789 755: —
Kristianstads d:o	1901 aug. 1	2 917 200: —	7 585: —	1 838 100: —	4 762 885: —
Enskilda bankens i Vänersborg	1902 nov. 1	748 270: —	5 225: —	299 800: —	1 053 295: —
Skaraborgs läns enskilda banks	1902 nov. 1	1 495 670: —	5 960: —	953 450: —	2 455 080: —
Gävleborgs d:o	1903 maj 1	1 102 980: —	9 830: —	1 031 750: —	2 144 560: —
Upplands d:o	1903 jan. 1	1 601 380: —	8 025: —	1 151 900: —	2 761 305: —
Västerbottens d:o	1899 jan. 1	13 830: —	8 010: —	126 600: —	148 440: —
Kristinehamns d:o	1901 okt. 15	674 760: —	5 720: —	422 100: —	1 102 580: —
Borås d:o	1902 nov. 1	562 150: —	3 505: —	265 250: —	830 905: —
Södermanlands d:o	1902 aug. 1	1 041 830: —	3 750: —	539 300: —	1 584 880: —
Kalmar d:o	1902 jan. 1	1 259 420: —	6 570: —	778 850: —	2 044 840: —
Götlands d:o	1902 dec. 15	460 430: —	2 255: —	375 050: —	837 735: —
Bohusläns d:o	1901 okt. 15	1 020 560: —	2 345: —	403 500: —	1 426 405: —
Härnösands d:o	1903 aug. 1	3 930 070: —	11 380: —	2 802 900: —	6 744 350: —
Hälsinglands d:o	1903 maj 1	1 831 080: —	3 975: —	1 435 100: —	3 270 155: —
Norrbottnens d:o	1903 jan. 15	1 157 540: —	—	839 400: —	1 996 940: —
Summa kronor		44 998 510: —	426 342: 50	36 977 019: 25	82 401 871: 75

Utelöpande enskilda banksedlar den 31 mars 1906

	10 kronor	5 kronor	Övriga valörer	Summa kronor
Skånes enskilda banks	113 480:—	57 590:—	59 066: 75	230 136: 75
Värmlands d:o	54 670:—	28 840:—	29 539:—	113 049:—
Kopparbergs d:o	42 100:—	15 465:—	37 876:—	95 441:—
Östergötlands d:o	24 360:—	21 610:—	42 467: 50	88 437: 50
Smålands d:o	49 620:—	37 865:—	55 261:—	142 746:—
Örebro d:o	38 570:—	30 225:—	57 886: 50	126 681: 50
Stockholms d:o	49 895:—	12 135:—	22 725:—	84 755:—
Norrköpings d:o	28 970:—	14 680:—	9 700:—	53 350:—
Hallands d:o	21 945:—	10 485:—	9 000:—	41 430:—
Sundsvalls d:o	82 780:—	13 870:—	28 100:—	124 750:—
Enskilda bankens i Vanersborg	14 790:—	5 180:—	5 000:—	24 970:—
Skaraborgs läns enskilda banks	31 300:—	5 930:—	24 000:—	61 230:—
Gävleborgs d:o	29 100:—	9 665:—	13 650:—	52 415:—
Upplands d:o	34 570:—	7 635:—	11 150:—	53 355:—
Kristinehamns d:o	13 980:—	5 655:—	3 000:—	22 635:—
Borås d:o	11 120:—	3 465:—	4 300:—	18 885:—
Södermanlands d:o	16 960:—	3 680:—	10 600:—	31 240:—
Kalmar d:o	23 150:—	6 390:—	12 100:—	41 640:—
Gotlands d:o	8 660:—	2 145:—	3 700:—	14 505:—
Bohuslans d:o	21 470:—	2 325:—	3 750:—	27 545:—
Härnösands d:o	65 890:—	11 260:—	33 650:—	110 800:—
Hälsinglands d:o	40 160:—	3 885:—	12 550:—	56 595:—
Summa kronor	817 540:—	309 980:—	489 071: 75	1 616 591: 75

Det är omöjligt att säga hur mycket privatbankerna sedan dess har löst in av sina sedlar. På framställning av ovannämnda 22 enskilda banker utfärdade kungl. maj:t den 22 april 1904 kungörelse angående preskriptionstid för inlösen av vissa enskilda bankers sedlar: sedlarna skulle företes till infriande i vederbörande bank senast inom två år

från kungörelsens utfärdande. Men vid utgången av preskriptionstiden förklarade bankerna att de tills vidare ämnade fortsätta att lösa in sina sedlar.

Den intresserade kan studera detta ämne närmare i Sven Brismans avsnitt i *Sveriges Riksbank 1668-1924*, del 4, Sthlm 1931, s. 193 ff.

Rune Carlsson 1918-1977

Myntsamlaren och grundaren av Norrköpings Numismatiska Förening Rune Carlsson har avlidit i en ålder av 59 år.

Han var född i Norrköping och verksam där hela sitt liv, sedan 1931 som kontorstjänsteman i spannmålsbranschen.

Myntsamlandet intresserade honom sedan barnåren och han skaffade sig med tiden en stor, universell samling med tyngdpunkt på Sverige. Den av honom 1958 grundade lokalföreningen har gått upp i Samlarklubben Carolinen genom sammanslagning med ytterligare en klubb. Efter att ha varit ordförande i tio år i sin förening valdes han till hedersordförande.

Flera myntutställningar arrangerades av honom i Östergötland. Han var medlem i SNF sedan 1958.

LLt

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan ett par år etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 17 företag i åtta olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige. Samtliga är medlemmar i Svenska Numismatiska Föreningen och har skrivit under uppropet mot myntförfälskningar. — Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

De nuvarande medlemmarna är:

B. Ahlström Mynthandel AB

Mäster Samuelsgatan 11
103 85 Sthlm 7, tel. 08-10 10 10

Yngve Almer Mynthandel

Storgatan 49, Box 2068
700 02 Örebro, tel. 019-13 50 61

B. Björnssons Mynthandel

Kullagatan 56, 252 20 Helsingborg
tel. 042-14 12 11

Flodbergs Mynthandel

Stora Nygatan 17, 211 37 Malmö
tel. 040-12 99 30

Hirsch Mynthandel AB

Malmkillnadsgatan 29
111 57 Sthlm, tel. 08-11 05 56

Malmö Mynthandel AB

Kalendergatan 9, 211 35 Malmö
tel. 040-11 65 44

Mattssons Mynthandel

Kungsängsgatan 21 B
753 22 Uppsala, tel. 018-13 05 54

Norrälje Mynthandel

Tullportsgatan 7, 761 00 Norrälje
tel. 0176-168 26

Nordisk Varutjänst Nova

Södra Strandgatan 3, Box 40
701 02 Örebro, tel. 019-12 05 11

Myntaffären Numis

Vallgatan 1, Box 2332
403 15 Göteborg, tel. 031-13 33 45

Soj Mynt AB

Mäster Samuelsgatan 25
111 44 Sthlm, tel. 08-21 17 70

Svea Mynt & Frimärkshandel AB

Stureplan 4, Box 7232
103 84 Sthlm 7, tel. 08-10 03 85/95

Ulf Nordlinds Mynthandel

Nybrogatan 36, Box 5132
102 43 Sthlm, tel. 08-62 62 61

J. Pedersen Mynthandel

Skolgatan 24, 502 31 Borås
tel. 033-11 24 96

Peo Mynthandel AB

Drottninggatan 29, Box 16 245
103 25 Sthlm, tel. 08-21 12 10

Strandbergs Mynthandel AB

Mäster Samuelsgatan 25, Box 7003
103 81 Sthlm, tel. 08-21 42 65

Ticalen Mynthandel

Stureplatsen 3, 411 39 Göteborg
tel. 031-20 81 11

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 7183, S-103 85 Stockholm

Örebro Numismatiska Förening under bildande

På de flesta större orter i Sverige finns det numera en förening för samlare av mynt, medaljer och sedlar. MYNTKONTAKT har erfarenhet, att det nu är aktuellt att bilda en sådan förening även i Örebro.

Ett flertal samlare i Örebro har länge under hand talat om detta. Intresset för bildandet av en numismatisk förening verkar vara stort. Sannolikt kommer en sådan förening till stånd ganska snart.

Intill dess den beramade föreningen har bildats och ordförande har blivit vald, kan intresserade

samlare vända sig antingen till Yngve Almer, telefon 019-13 50 61, adress: Box 2068, 700 02 Örebro, eller till Lars-Magnus Björkquist, tel. 019-12 05 11, adress: Box 40, 701 02 Örebro.

MYNTKONTAKT önskar samlarna i Örebro och Örebrotrakten lycka till med föreningsbildandet!

Kurs i numismatik i Uppsala

I Uppsala anordnas i höst i Medborgarskolans regi en kurs i numismatik. Kursledare blir Bertel Tingström. Kursen kommer att omfatta sju gånger à 2½ timmar under månaderna september-november. Närmare upplysningar om kursen kan erhållas från Medborgarskolan, tel. 018-15 52 20, där också anmälan kan ske.

Forts från sid 14

Lindbergs medaljmodell till åtsidan. Adolf Lindbergs förslag är vad porträtten beträffar endast en avritning av sonens konstverk, framsidan däremot en annan. På det färdiga myntet har dock Erik Lindbergs namn bakom kungahuvudet avlägsnats och det framträder som "anonymt". Utväxlingen av den färdiga 2-kronan (fig 3) kunde, på grund av att förslaget kommit så sent, påbörjas först den 18 november 1907 — 20 dagar före kungens död — och upplagan om 251 000 ex var snart slut. Liksom andra jubileumsmynt, alltifrån 1897 till våra dagar, torde de flesta exemplaren ha sparats och samlarvärdet är därför, jämfört med de reguljära myntens i ockupationsområdet, relativt lågt.

Litteratur:

Ulla Ehrensverd: Medaljgravören Erik Lindberg 1873-1966. Del 1. *Numismatiska Meddelanden* XXXII:1, Stockholm 1974, s 111. Lars O Lagerqvist: Svenska jubileumsmynt 1821-1951. *Nordisk Numismatisk Arsskrift* 1956, Stockholm, Stockholm 1958, s 91 ff.

Hirsch Mynthandel AB

Malmskillnadsgatan 29, 111 57 Stockholm

Telefon 08-11 05 56, 21 34 59

Prislista 5 kr plus porto

Till vår
AUKTION
26-27 november

mottages till och med andra veckan i september värdefullt, företrädesvis skandinaviskt numismatiskt material, i form av mynt, sedlar, medaljer och litteratur.

Vänd Er
med förtroende till
branschens äldsta företag

Säljer:

Mynt, sedlar, polletter, medaljer, ordnar, litteratur och tillbehör.

Köper:

Hela samlingar och enstaka svenska mynt i kv. 01-0. Alla jub.mynt, 2 och 1 kr före 1930. 50, 25 och 10 öre före 1940. 5 öre 1910, 23, 27-33 och 1942 i brons och 1919 i järn. 2 öre 1910-15 och 1961 med myntmärke U.

Köper:

Svenska mynt
i kv. 1+ och högre före 1900.

Svenska sedlar
5 och 10 kr före 1940.

Svenska polletter
av alla slag särskilt spår-
vagnspolletter.

Äldre svenska medaljer.

Makulerade aktiebrev
av kända bolag.

AUKTION 15

avhåller vi på Hotel Sheraton, Stockholm, den 1-2 oktober 1977.

Auktionen omfattar följande områden:

SVERIGE MED BESITTNINGAR. Ett flertal ytterst sällsynta medeltidsmynt. Även nya tidens regenter är genomgående väl representerade. Bland toppobjekten kan nämnas: ett praktexemplar av Gustav Vasas daler 1534 (Konungen med krona), Johan III:s dubbla rosenobel u.år i guld, Karl XI:s riksdaler 1676 i originalprägling samt den ytterst sällsynta Avestakopeken 1778.

SVENSKA SEDLAR, däribland en betydande samling privatbankssedlar.

DANMARK. En vacker samling medeltidsmynt, huvudsakligen präglade i Skåne. Bland de senare silvermynten kan bland annat nämnas Christian II:s solvgylden 1523, Frederik II:s speciedaler 1572 och Frederik V:s dubbla speciedaler 1747. Ett flertal sällsynta guldmynt, t.ex. ungersk gylden 1563, gullkrone 1668, 2 dukater 1704 och 1 chr d'or 1869. Toppnumret är Frederik III:s ½ portugalös 1659 (H. 98).

NORGE. Vad beträffar det norska materialet kan vi presentera vårt kanske hittills finaste utbud. Bland annat ingår den berömda "Gimsoydalern" 1546 — ej offentligt utbjuden sedan 1964. Bland 1600-talsmynten återfinnes ett flertal stora sällsyntheter, bland annat samtliga typer av Frederik III:s ½-specier! Christian V är representerad bland annat med speciedaler 1670 (H. 25B) — känd i fyra exemplar — samt ½ specie 1671, ¼ specie 1675 och 1/8 specie 1671.

Här kan vi endast nämna ett axplock av det stora materialet. Omkring 1 september sänder vi ut den rikt illustrerade katalogen, vilken kan erhållas mot insättande skr 25: — på postgiro 30 03-1.

**B. AHLSTRÖM
MYNTHANDEL AB**

Mäster Samuelsgatan 11

Box 7292, S-103 85 Stockholm · Tel. 08-10 10 10

VI KÖPER MYNT OCH BETALAR: Prisexempel

SVERIGE

1/6 Rdr	1776—1779	01	400—800:—
1/12 Rdr	1777	01	1.000:—
2 öre SM	1777	01	1.000:—
1 kr	1912	0	800:—
5 öre	1923	0	1.500:—
5 kr	1962 Jub.	01/0	250:—

NORGE

2 kr	1885, 87, 88	1?	450:—
	1890—1904	1?	50—100:—
	1917	1	30:—
1 kr	1879—1888	1?	60—80:—
50 öre	1874, 75, 80, 85	1?	120—150:—
	1889—1902	1	12—25:—
	1909—1913	1	60—135:—
	1926—1929	0	60—100:—
	1954	0	50:—
25 öre	1876—1904	1?	12:—
	1909—1917	1	20—150:—
	1924—1929	0	50—100:—
10 öre	1875, 77	1?	60—70:—
	1889—1903	1?	12—7:—
	1909—1912	1	7:—
5 öre	1919	1	25:—
	1918	1	300:—
	1921—1923	0	150:—
2 öre	1876—1907	1?	2:—
	1917	1	150:—
	1919	1	10:—
1 öre	1878	1	50:—
	1885	1	250:—
	1818—1920	1	4—10:—

DANMARK

2 kr	1941	1	100:—
1 kr	1924	1?	275:—
	1930, 35, 38	1	50:—
1/2 kr	1924, 25	1	10:—
	1939	1+	210:—

25 öre	1933	1+	110:—
10 öre	1888	1?	150:—
	1923	1+	950:—
	1959	01	120:—
5 öre	1913, 23	1	150—190:—
2 öre	1880, 81	1?	10:—
1 öre	1892	1	180:—

HOLLAND

1 G.	1910—1917	1	30—250:—
25 c.	1848, 49	1?	15:—
	1849—1890	1?	80—200:—
	1892—1913	1	30—400:—
	1914—1925	1	12:—
10 c.	1848—1890	1?	10—80:—
	1914—1925	1+	15:—
5 c.	1909	1+	125:—
	1913—1943	1+	10—125:—
2 1/2 c.	1877—1898	1	7—30:—
	1912, 14, 15, 19	1	10:—
1 c.	1860—1877	1+	20—60:—
	1880—1884	1+	15:—
	1892—1902	1	5—40:—
	1924	1+	50:—
1/2 c.	1819—1877	1	20—300:—
	1878—1901	1	3—150:—

BELGIEN

1 Fr.	1833—1844	1?	50—200:—
10 c.	1832—1856	1+	200—3.000:—
5 c.	1833—1860	1	5—400:—
10 c.	1864	1+	15:—
10 Fr.	1930	1+	120:—
5 Fr.	1934	1+	100:—

USA

1/2 dollar	1892—1915	0	från 1.000:—
1/4 dollar	1916—1930	01	från 50:—
1 c.	1877	1+	800:—

Vi söker speciellt USA-mynt i 01 och bättre

FÖR BÄTTRE SVENSKA MYNT
BETALAR VI UPP TILL 80 % MINUS MOMS
AV VÅRA UTFÖRSÄLJNINGSPRISER

Vi är naturligtvis även intresserade av
andra mynt än ovanstående

VI BYTER GÄRNA TILL OSS UTLÄNDSKA MYNT
MOT SVENSKA

Har Ni någonting Ni tror vi är
intresserade av, kontakta oss gärna
per telefon 08-21 18 17 eller skriv.
Ni är alltid välkommen!

TOBENIK AB

INGEMAR WALLIN

Tegelbacken 2, 111 52 Stockholm

Telefon 08-21 18 17

'PISTOLHANDELN'

Kring en novell av August Blanche

Av TORGNÝ LINDGREN

Under rubriken "Pistolhandeln. (Sannfärdig historia.)" publicerade August Blanche den 27 december 1839 i halvveckotidningen Freja, vars huvudredaktör han var, en novell (sedermera omtryckt i "Taflor och berättelser ur Stockholmslifvet", Sthlm 1845, s. 167 ff.) med en del intressanta sedelhistoriska glimtar.

"Sent om en afton satt vid sin kontorspulpet den rike Grosshandlaren och Brukspatronen X., sysselsatt med uppräknandet af en större summa penningar, den han nyss bekommit. Han var ensam och synade med en ostörd uppmärksamhet de vackra Bankosedlarna, som, kommanderade af den juveldekorerade handen, defilerade prunkande med sina rika färger. Det gröna jägareregementet N:o 6: 32 paraderade lätt och nästan omärkligt förbi. Derefter kom det lätta gula gardet N:o 10, utan att väcka någon särdeles uppmärksamhet. Det röda gardet N:o 16: 32 följde derpå, utmärkt för sin vackra hållning, men bevärdigades, detta oakadt, med ett högst knapphändigt leende. Nu trafvade fram det blåa hästgardet N:o 33: 16, hvarvid General en Chefen några ögonblick dröjde och affärdade det med en uppmuntran-de nick. Derefter uppmarcherade

artilleriet N:o 100. Generalen tryckte hvar och en af de raska gossarne till sitt bröst och mönstrade dem noga, för att efterse att icke någon vanartad insmygit sig i deras leder. Nu syntes den blåa riktklädda Generalstaben N:o 500. Generalen kände sina ögon fuktas af glädjetårar och kysste hvar och en af de förbimarscherande, både på ena och andra sidan. Nu var paraden slutad och Generalen var just i begrepp att öppna den grönmålade kasernporten, för att på vederbörligt sätt inkvartera trupperna, då kontorsdörren hastigt öppnas och lika hastigt derefter igenreglas af en alldeles främmande mansperson, som med en bestämd hållning framträder till pulpeten och uppdrager ur rockfickan en pistol, icke af det slaget, som går och gäller i Spanien och Italien och med stor bekvämlighet kan rymmas i en börs, utan en sådan, som går och gäller lika

i hvarje land och triffes bäst i ett pistolhylster."

Främlingen riktar pistolen mot köpmannens bröst, och mellan herrarna utspinner sig en långgrandig, teatralisk konversation, som vi här nödgas skära ner till det ur vår synpunkt väsentliga:

"Köp denna pistol af mig."

"Hå — — hvad — kostar — den?"

"En lapprisumma — tretusende Riksdaler Riksgäldssedlar."

"Tretusende Riksdaler Riksgäldssedlar! Spetsbof!"

"Banko för spetsbofven! Således summa summarum: Tretusende Riksdaler Banko för pistolen!"

Förhandlingarna slutar med att grosshandlaren uppräknar pengarna och överlämnar dem till säljaren, "som ganska artigt öfverräcker pistolen åt köpmannen och gör min af att aflägsna sig.

"Stanna skurk!" ropar köpmannen, "nu är det jag som säljer och ni som köper — Tretusende Riksdaler Banko för pistolen, eller ger jag er tillbaka både dubbelpatronen och kulorna!"

Främlingen småler och närmar sig till dörren. Brukspatronen aflossar pistolen. Den gick ej, ty den var oladdad; men främlingen gick, ty han var laddad.

Blanche låter "de vackra Bankosedlarna" prunka med sina rika färger. Några år innan novellen publicerades hade en remarkabel nyhet införts på de svenska sedlarnas område. Rikets Ständers Banks

Forts från föreg sida

sedlar hade tidigare haft ett rätt enformigt utseende med alla sedelvalörer tryckta i svart på vitt papper. Men under åren 1835 och 1836 hade vi fått sedlar på färgat papper. (Torgny Lindgren, Riksbankens sedelhistoria 1668-1968, Sthlm 1968, s. 122 ff.). Novellen ger otvivelaktigt uttryck för författarens tillfredsställelse med denna nyhet.

Sedelpapperet hade olika färg för olika valörer. Sedelvalörerna skildes till yttermera visso också genom olika format. Med "det gröna jägareregementet N:o 6: 32" åsyftar Blanche sedlar å 6 riksdaler 32 skillingar banko, som var tryckta på grönt papper. Och på samma sätt i fortsättningen: "det lätta gula gardet N:o 10" var sedlar å 10 rdr b:o på gult papper, "det röda gardet N:o 16: 32" sedlar å 16 rdr 32 sk. b:o på rött papper och "det blåa hästgardet N:o 33: 16" sedlar å 33 rdr 16 sk. b:o på ljusblått papper. Och så de trupper, som lyckades tilldra sig generalens särskilda uppmärksamhet, nämligen "artilleriet N:o 100", dvs sedlar å 100 rdr b:o — där har Blanche glömt "uniformsfärgen": den var gul — och

"den blåa riktklädda Generalstaben N:o 500", dvs den högsta sedelvalören, 500 riksdaler banko på ljusblått papper. — Man märker att Blanche också alluderar på verkliga dåtida uniformsfärger.

De två lägsta sedelvalörerna, nämligen 32 skillingar banko (gula) och 2 riksdaler banko (ljusblå), tilläts uppenbarligen inte komma in bland det den rika grosshandlaren betraktade som pengar. "Se, det var en riktig Grosserer", skulle nog H.C. Andersen ha sagt.

"Pistol" kan mycket riktigt uppfattas dels som namnet på ett skjutvapen, dels som ett italienskt och spanskt myntnamn. Det har gjorts gällande att skjutvapnets namn skulle komma av ett gammalt adjektiv *pistolese*, från Pistoia. Myntnamnet skulle däremot vara en förvrängning av diminutiven *piastrola* eller *piastola*, liten piaster (Enciclopedia Italiana, bd 27, Rom 1935, s. 432). Med myntnamnet *pistola* åsyftades i Italien närmast guldmyntet *doppia* (= 2 scudi d'oro), i Spanien $\frac{1}{4}$ *onza de oro* (= 2 escudos), i båda fallen sålunda guldmynt av omkring $6\frac{1}{2}$ grams vikt och cirka 900 tusendelars halt —

väsentligt lägre än dukathalten. (I franskan heter det både *pistole* och *pistolet*, kanske med övervikt för *pistolet* i äldre språkbruk.) De spanska pistolerna gav upphov till präglingen av de franska *louis'd'orerna* och dessa i sin tur till tyska pistoler (doppelte, einfache och halbe), kollektivt ibland kallade "tyska louis'd'orer" men individuellt i regel benämnda efter myntherren: t.ex. Friedrichsd'or, Wilhelmsd'or, Ernst August'dor. Det ingår "pistoler" även bland de svenska besittningsmynten, nämligen Pommerns 10- och 5-Thaler 1759. Det var närmast nordtyska pistoler som gav upphov till präglingen av de danska Fredrik- och Christiand'orerna.

Slutligen "Banko för spetsboven!" Uttrycket är dubbelbottnat. Genom förordning den 4 november 1802 sattes 1 riksdaler i bankens sedlar, "riksdaler banko", = $1\frac{1}{2}$ riksdaler i riksgäldskontorets sedlar, "riksdaler riksgälds". Denna värderelation bibehölls allt framgent och gav upphov till att "i banko" efter hand kom att betyda "med 50 % förhöjning" — och naturligtvis med ännu större ökning, när det gällde att ge igen en infami "i banko".

Härmed infordras anbud på 5 kronor 1970 provmynt

Myntet visas på Myntmässan i Stockholm på Sheraton Hotel
den 8-9 oktober

Läs om myntet i Myntkontakt nr 10/1975 och nr 3 april 1976

Malmö Mynthandel AB

Kalendegatan 9, 211 35 Malmö Tfn 040-11 65 44

STOCKHOLMS INTERNATIONELLA MYNTMÄSSA

8—9 OKTOBER KL. 10—18

**40-tal svenska och
utländska utställare
KÖPER OCH SÄLJER**

Sheraton-Stockholm Hotel

Arrangör: Förlags AB WARID, Box 29, S-127 21 Skärholmen

FRÅGESPALTEN

Om du vill göra en fråga om ett mynt eller något annat föremål i din egen eller någon annans samling eller du vill diskutera någon uppgift i den numismatiska litteraturen, så skriv till MYNTKONTAKTS FRÅGESPALT.

Skicka gärna med ett tydligt foto av föremålet. Avritningar, blyerts-kalkeringar och sådant duger inte.

Men skicka inte in frågor rörande samlarvärdet på dina föremål. Frågor om värdet besvaras inte.

Skriv helst på maskin och bara på en sida av papperet. Underteckna med namn och adress; anonyma brev publiceras inte.

Suomalaiset lukijamme voivat, jos niin haluavat, kirjoittaa kysymyksensä suomeksi. Me käänämme mielellämme kysymykset suomesta ruotsiksi.

Höstprogrammet i SNF

september - december

Onsdagen den 21 september kl 18.30. Medaljafton, Östermalmsgatan 81. Lars O. Lagerqvist talar om FIDEM-kongressen i Budapest.

Onsdagen den 5 oktober kl 19.00. Sammanträde med föredrag hålls i Statens historiska museums hörsal (ingång från Storgatan 41). Dr. Paul Arnold, chef för Myntkabinettet i Dresden, talar på tyska om sachsiska mynt, särskilt talar. Efteråt supé.

Onsdagen den 12 oktober kl 18.30. Klubbafton, Östermalmsgatan 81. Kåseri av Tamás Sárkány: Ett år i USA och numismatiska upplevelser där.

Auktion äger rum tisdagen den 25 och onsdagen den 26 oktober i Statens historiska museum, Stockholm, kl 18.40 (visning kl 17.00-18.30). Ingång från Storgatan 41.

Onsdagen den 9 november kl 18.30. Klubbafton, Östermalmsgatan 81, varvid ämnet är S:t Barthélemy. Frank Olrog berättar.

Vikingatida skatt från Mora

Åtta småpojkar fann nyligen en skatt från vikingatiden i ett nygrävt avloppsdike i Mora. Deras föräldrar trodde att det rörde sig om gamla läskedryckskapsyler när de fick se mynten. Det var docent

Hans Erik Brummer vid Zornmuseet i Mora som upplyste pojkarna om det rätta förhållandet. Han såg också till att fyndet i laga ordning rapporterades. Undersökning av fyndplatsen har nu pågått en tid, och ytterligare mynt har påträffats. Dock har skatten ej genomgått till fullo, varför vi ej kan redogöra närmare för dess innehåll. Skatten synes dock ha anförtröts åt jorden i början av 1000-talet.

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm

Telefon 08-62 62 61

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR

Numismatisk litteratur

Lagerkatalog utkommer två gånger årligen

Medlem av Sveriges Mynthandlars Förening

KÖPER, SÄLJER, BYTER och VÄRDERAR

Svenska och utländska mynt
sedlar, medaljer, polletter och
tillbehör, frimärken och brev

LAGERLISTA SÄNDES GRATIS

MYNTAFFÄREN NUMIS

Vallgatan 1, Box 2332
403 15 Göteborg

Tel. 031-13 33 45

Vard. 11-18, lörd. 10-14
lunch 14-14.30

Forts från sid 3

ningsberedningen och taxeringsnämnden i Jakobs och Johannes församlingar i Stockholm, där den mångsidige mannen varit ordförande i 25 år. Han hade också tid att arbeta som ordförande i Stockholms Simsällskap och i Stockholms Stads Frivilliga Skarpskytteförening.

G W von Francken efterträdde 1884 riksantikvarien Hans Hildebrand som SNF:s ordförande och avgick vid årsmötet i maj 1891, då han fick överbibliotekarien Carl Snoilsky som efterträdare. Hans hälsa var angripen och han avled redan i september. Tyvärr är föga bekant om hans myntsamlings; sannolikt hade han sålt större delen före sin död, eftersom bouppteckningen tar upp ett mycket lågt värde på "gamla mynt". En annan kollektion hade han långt tidigare skänkt till Militärsällskapet (den är sedan länge såld). — En brorson, Georg von Francken, var ivrig samlare av framför allt ryska mynt, och över dessa finns en auktionskatalog från 18-19 oktober 1926 (Bobergs auktioner, Stockholm).

Lars O Lagerqvist

RECESSIONER

Jørgen Sømød: Danmarks mønter fra middelalder til nutid samt Norges mønter 1481-1813. Vurderingspriser. 4. udgave. Sieg's Forlag, Roslev 1977. Cirkapris 48 d.kr inkl. moms.

Sømøds välkända katalog med värderingspriser över danska mynt till våra dagar och norska mynt från unionen med Danmark har utkommit i sin fjärde upplaga. Den

har vad beträffar illustrationerna utökats väsentligt med teckningar (äldre medeltidsmynt dock endast i urval och med fotos). Dessa teckningar, som befinner sig i Sømøds ägo, är utförda av storsamlaren L. Chr. Petersen, Odense (1859-1927). Mynten från och med Frederik VI är icke illustrerade. I avvaktan på en kommande, mera utarbetad re-

Forts på sid 30

Vad vill du läsa om i Myntkontakt?

I ledarartikeln i augustinumret av MYNTKONTAKT framhöll vi, att vi gärna vill låta våra läsare i skilda delar av landet få komma till tals i vår tidskrift.

Om du tycker att ett visst numismatiskt ämne bör behandlas i form av en artikel — eller kanske i en artikelserie — i MYNTKONTAKT, så skicka in ditt förslag till oss.

Redaktionen

Boka plats i tid på

MYNT-börs 77

den 29-30 oktober 1977

på

Parapeten

i

Helsingborg

EXIMTRANS

Harry Tenshult
Järnvägsgratan 29
252 24 Helsingborg
Telefon 042-11 23 00

För tredje året i följd!

STOR MEDALJAUKTION

Hotel Anglais, Stockholm

Söndagen den 16 oktober 1977 kl 15.00

Visning från kl 14.30

*Moderna samt äldre medaljer i guld,
silver och brons*

Rekvirera auktionskatalogen utan kostnad!

Inropsupplett mottages

Auktionist: Lars O. Lagerqvist

Välkommen!

SPORRONG SAMLAR SÄLLSKAP

Fack, 761 00 Norrtälje
Telefon 0176-127 20

Vi erbjuder stor sortering moderna mynt i hög kvalitet samt 100-tals sedlar, medaljer, utl. mynt, samlartallrikar, frimärken, tillbehör samt numismatisk litteratur

Moderna kvalitetsmynt

1 öre 1889	0	550:—
5 öre 1907	0	225:—
5 öre 1889	0	800:—
10 öre 1884	0	695:—
10 öre 1892	0	550:—
25 öre 1874	0	1.000:—
25 öre 1885	01/0	450:—
50 öre 1883	0	1.250:—
1 kr 1907	0	750:—

Eftersökta årtal

1 öre 1914		
öppen 4:a	1+/01	875:—
2 öre 1878		
k.text	17	250:—
5 öre 1910	1/1+	1.750:—
5 öre 1933	01/0	650:—
1 kr 1942		
A u. B	1/1+	400:—

MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96 · Fack, S-104 32 Stockholm 19
T - Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)
Telefon 08-34 34 23

Öppettider: vard. 11-18, lörd. 9-14

OBS!

Vi är alltid köpare av bättre mynt och sedlar

Förfalskningar

Sverige. Gustav V. 20 kronor 1925

Äkta mynt. Vikt: 8,96 g. Halt: 900/1000

Förfalskningar. Vikt: (I) 8,94 g, 1 ex. undersökt.

(II) 8,94-8,96 g, 3 ex. undersökta. Halt: ?

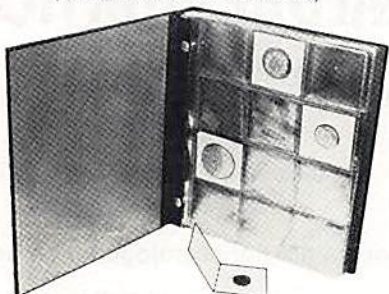
Allmänt. Gemensamt för de båda förfalskningarna är att de har en mycket blank yta. Vidare uppvisar de en påfallande oskärpa i detaljerna. Räfflingen stämmer ej heller överens med originalet. På (I) är räfflorna närmast triangelformiga medan (II) har alltför avrundade räfflor. De har framkommit i Stockholmstrakten.

Norge. Oscar II. 20 kronor 1876

Denna förfalskning är tillverkad med samma åtsidesstamp som 20 kronor 1877, se rapport i MYNTKONTAKT nr 3/1977. Myntet uppvisar även samma karaktistika i fråga om färg, yta osv.

COIN

KVALITETSPÄRMEN för myntfodral
från Dansco. USA
(En av världens mest sålda)

Stadig och gedigen i bokformat
Pärm med blad **39:50** inkl. moms

PAKETPRIS!

Pärm med 100 fodral **52:50** inkl. moms
(4 storl. passar alla mynt).
Kvantitetsrabatt för återförsäljare

MATTSSONS MYNTHANDEL

Kungsängsgatan 21 B, 753 22 Uppsala
Telefon 018-13 05 54

Vi öppnar en filial på

Kullagatan 38 Helsingborg

fredagen den 28 oktober

Vi bjuder på ett rikhaltigt lager av
svenska och utländska mynt
och medaljer, polletter samt sedlar.

Vi är köpare av enstaka bättre mynt
och samlingar. Värderingar utförs.

Hjärtligt välkomna!

J. Pedersen Mynthandel

Skolgatan 24, 502 31 Borås
Telefon 033-11 24 96

Vår telefon i

Helsingborg från 1977-10-28 är 042-12 25 28

FÖRENINGAR

22 september. Tälje Myntklubb håller möte i Föreningsgården, Torekällberget, Södertälje, kl 19.00. Upplysningar per tel. 0755-185 68.

22 september. Frosta Numismatiska Förening i Hörby. Möte med auktion äger rum på Ungdomsgården i Hörby kl 19.30. Visning av auktionsobjekten från kl 18.30. Auktionslistor utsänds på begäran. Nya medlemmar välkomna. Upplysningar per telefon 0415-108 07 eller 0415-100 78.

23 september. Kristianstadsortens Numismatiska Förening, sammanträdde med auktion, kl 19.30 på Hemgården, Norrtullsvägen 9, Kristianstad. Auktionsobjekten förevisas från kl 18.00. Listor och upplysningar ges av Ingvar Nilsson, Box 11 068, 291 11 Kristianstad. Telefon 044-713 28.

AUKTIONER

28 september. A-Ge's Samlar-Auktioner, Box 12, 511 01 Kinna. Katalog utsänds ca 5 september (se annons).

1-2 oktober. B. Ahlström Mynthandel AB. Hotel Sheraton, Stockholm. Mynt och sedlar från Sverige, Danmark och Norge. Katalog utsänds ca 1 september (se annons).

MÄSSOR

8-9 oktober. Stockholms Internationella Myntmässa — "S.I.M. -77" — på Hotel Sheraton, Stockholm.
29-30 oktober. Myntbörs 77 på

MYNT ÖRGE

SÄLJES

Bröllopsmynt 1976 i plastkassett. Kvalitet: 0 spegelglans. 70 kr/st. Jan Säbb, Box 333, 790 60 Vikarbyn. Tel. 0248-201 81.

Cirka 20 kg utgångna 1-, 2- och 5-öringar säljes. Tel. 036-16 70 59 efter kl 19.00.

28 september. Värends Numismatiska Förening sammanträder kl 19.20 på Smålands museum i Växjö. Fagerstabygdens myntklubb sammanträder 1:a måndagen i varje månad kl 19.00 i AB Västanfors Industriens matsal.

Finspångs myntklubb sammanträder sista torsdagen i varje månad 26/8-25/5 utom december. Lokal: Sparbanken Östergötland, Bergslagsvägen 4, Finspång.

12 oktober. Myntklubben Nicopia, Nyköping, håller möte i pensionärsgården, Västra Trädgårdsgatan 57, Nyköping, kl 19.00. Nya medlemmar välkomna. Upplysningar och auktionslistor per tel. 0155-326 75.

16 oktober. Sigtuna Myntklubb, Box 44, 190 40 Rosersberg, anordnar klubbafteon med auktion kl 19.15 i Drakegården, Sigtuna. Upplysningar per telefon 0760-353 23.

22 oktober. Svea Mynt- & Frimärkshandel AB. Hotel Sheraton, Stockholm (se annons).

25-26 oktober. Svenska Numismatiska Föreningen. Statens historiska museum, Stockholm.

26-27 november. Hirsch Mynthandel AB. Operaterrassen, Stockholm (se annons).

Parapeten, Helsingborg.

22-23 april 1978. MYNT 78. 4:e Internationella Numismatiska Mässan i Idrottens Hus, Helsingborg.

Stor myntsamling, gamla och moderna mynt, styckförsäljes billigt genom lista. Mängder av dubletter, varianter, avarter. Prislista kan erhållas mot 110-öres frimärke. L. Janson, Sandhamns-gatan 50 B, 115 28 Stockholm.

**Jul-, Mors-,
Årstallrikar,
äggkoppar,
krus,
figurer m m**

*Samtliga fabrikat, årgångar
oftast i lager för omgående
leverans — detalj - engros*

**F:a
BO SVENSSON**

Box 638, 601 14 Norrköping
Gatuadress: Hospitalsgatan 8
Telefon 011-10 75 29

TB MYNT HB

U. Thimberg R. Berglund
Prislista nr 5 sändes gratis
på begäran

**K Ö P E R
B Y T E R
S Ä L J E R**

**MYNT & TILLBEHÖR
LITTERATUR**

Erstagatan 14
116 36 Stockholm
Tel. 08-41 01 33

Öppethållande:
Vard. 10-18
Lörd. 10-13

Forts från sid 27

ferensskatalog har Sömød avstått från att numrera mynten i sin bok — han anser sig ha åtskillig omattribuering att utföra, en lovvärd, ambitiös inställning. *LLt*

B. F. Brekke:

The copper coinage of imperial Russia 1700-1917

Publishers: Förlagshuset Norden AB, Malmö och Galerie des Monnaies of Geneva Ltd.

Tryckt i Sverige av Tryckeri ab Norden, Malmö 1977. Rikt illustrerad. Pris sv.kr 270: —.

Det är en elegant katalog över de ryska kopparmynten illustrerad med utmärkta foton.

Katalogens system kan vara något svåröversäktligt för en nybörjare men för den något mer avancerade ger det många uppgifter. Hänvisningen till Ilyin, Tolstoj och Giel är dock av föga glädje, då dessa verk är synnerligen svåra att få tag i. En kort historik över varje regents utmyntning och artiklar om "novodels", "skäggekopeken", "Avestakopeken" och andra ryska specialite-

ter gör boken mycket läsvärd. Dock saknar man utförligare upplysningar om överpräglarna, som i Ryssland utfördes i stor omfattning på både utländska och ryska mynt. Hänvisningen till Paul I vid Katarina II:s överpräglade 5-kopek är något missvisande, då många av dessa utfördes under Katarinas livstid, och har inget med Paul I att göra.

Några fel har insmugit sig, som eventuellt kan skyllas på "tryckfelnisse", t. ex. Annas dengor har "grillad" rand, ej snedreftad, och den sibiriska 2-kopeken 1769 har blivit överhoppad.

Katalogen omfattar även kopparmynten från Krim, Georgien, Moldau och Valakiet, Armavir, Bukhara, Khwarizm och Khuqand men ej för Polen och Finland.

En lös prislista är bifogad i slutet av boken med värderingspriser i U.S.-dollar. Att prislistan är lös är fördelaktigt och låter oss förmoda, att en ny prislista utkommer om något eller några år. Priserna förefaller i en del fall vara mycket höga, särskilt för novodelerna, som dock endast är efterpräglingskopior, kopior eller påhittade. *M. Greijer*

Forts från sid 13

der. Blanketten till typ 1 är nästan kvadratisk, blanketten till typ 2 rektangulär. Gravyren på den första är betydligt rikare än på den senare typen. Av intresse är att det upptill på blanketten till typ 1 finns ett runt ornament som innehåller symboler för de fyra riksstånden: svärdet för adeln, boken — dvs. bibeln — för prästeståndet, merkuriistaven för borgarståndet och skäran för bondeståndet.

Ifall någon läsare själv äger eller eljest känner till någon filialbanks-assignation, skulle vi bli mycket tacksamma för ett vänligt meddelande om det till denna tidskrifts redaktion. Likaså tar vi med stor tacksamhet emot alla uppgifter om samtida uttalanden om filialbanks-assignationer. Vi är givetvis också intresserade av uppgifter om de växlar, som filialbankerna efter 1860 kunde utställa på sina kreditiv i riksbanken.

I ett kommande nummer av MYNTKONTAKT skall vi berätta om de säregna sola växlar å 3 riksdaler riksmünt, som direktör Herman Frisk i Filialbanken i Hudiksvall utställde i augusti 1861.

MYNTAUKTION

Den 28/9 kl 19.00 i Kinna

Kommunalhusets sessionssal

Även skriftliga bud mottages. Auktionslistan kan beställas per telefon 0320-102 02, kl 10-11

Några axplock bland listans ca 300 utrop:

1 Mark 1689, 4 Mark 1701, 1 Rdr 1781, 5-kr guldmynt 1881 och 1901, 1/6 sk. banco 1854 i 0-kv., 1-kr 1898 (nära 01 :a), 2-kr 1913 (01), 1-kr 1942 Å.u.B. jubileumsmynt 1952 och 1962, 5 öre 1927

A-Ge's
SAMLAR-AUKTIONER
box 12-511 01 Kinna

VÄLKOMNA!

O. GIDEGÅRDS MYNTHANDEL

Box 19119
104 32 STOCKHOLM 19

KÖPER.
SÄLJER

MYNT
SEDLAR
TILLBEHÖR

Tel. 08-3113 89
ankn. bostaden

Myntprislista
sändes gratis.

Öppethållande:
Vardagar 11-13, 15-18
Lördagar 10-14

R. UPPGRENS MYNTHANDEL

Köper
Byter
Säljer

Mynt
Tillbehör
Litteratur

Renstiernas Gata 29
(Buss 48 från Slussen
eller Skanstull)

Öppettider: vard. 9-18,
lunch 13-13.30, lörd. 9-13

Postadress:
Box 11 080, 100 61 Stockholm
Telefon 08-44 82 81

ERT NAMN
OCH
ADRESS

och Ni får efter hand vår
prislista

STOR SORTERING
MODERATA PRISER
Vänd Er med förtroende till

GÄVLE MYNTHANDEL AB

S. Kungsgatan 19
Postadress:
Box 6124, 800 06 Gävle
Telefon 026-12 82 25

Öppettider: 16-18
lördagar 9-13

1 ÖREN

År	Kv.	9	8	7	6	5	4
1873 L.A.			95	60		45	30
1873 L.A.	155				55	45	35
1874				95	50	45	
1875						42	
1876		575	475			195	175
1878		485		275		135	
1879 K.T.			215				
1880 L.T.					185		
1881			145	105			
1882					45		
1883						35	
1884				75	45	35	25
1885			75		42		
1886						75	
1888					95		50
1889				160	115	95	
1890				65	40		
1891	115	65	42	32			12
1892				425			
1893				45	30	25	18
1895	105			35	20	15	10
1896				45	28	18	12
1897		65		28	18	12	8
1898		55	30	25	15	10	5
1899		95	35	25	15	10	5
1900				25	15	10	5
1901		75	35			10	5
1902		75	35	25	15	10	5
1903			35	25	15	10	5
1904		55		25	15	10	5
1905		55		25	15	10	5
1906		225	135	85	60		
1907		35		15	10	6	3

Myntet i Malmö

St. Nygat. 17, 211 37 Malmö
Telefon 040-12 99 30

Forts från sid 5

nadskommitténs ordförande, kyrkoherde A. Enander, lade ned handlingarna i kopparskrinet, som sedan murades in i kyrkans grund. Handlingarna utgjordes av en svensk bibel, en psalmbok, Svenska kyrkans handbok, en planritning över kyrkan, de exemplar av församlingens kyrkblad, som hittills utkommit, *de nuvarande gängse svenska mynten* samt en kort historik över kyrkans tillkomst. Plåtslagarmästare Georg Simonsen fick sedan uppdraget att löda igen det kopparskrin, som skall bevara handlingarna åt eftervärlden (Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning 25 september 1957).

Biskop Helge Ljungberg lade på tisdagen grundstenen till det nya församlingshuset på Gärdet i Stockholm och murade därvid in ett skrin innehållande dagens tidningar, senaste årgången av Oscars församlingsblad, Oscars församlings minnesskrift från 50-årsjubileet samt *silver- och kopparmynt* (Svenska Dagbladet 5 februari 1958).

När grundstenen murades in i den blivande kyrkan vid Fridhemstorget i Malmö. "Grundstenen lades på plats av biskop Anders Nygren. Under stenen placerades ett blyskrin, som bl.a. innehöll en planritning över kyrkan, dagens tidningar och *gällande mynt*, namnuppgifter på församlingens ämbets- och förtroendmän samt bibel, psalmbok och kyrkohandbok" (Sydsvenska Dagbladet Snällposten 2 mars 1958).

Ett dokumentsskrin i koppar inmurades på torsdagen i grundmuren till den nya enhetsskolans byggnad i Skurup. I skrinet finns nedlagt en redogörelse för skolbyggnadens tillkomst jämte ritningar och förslag till densamma, de två senaste årsredogörelserna över skolans verksamhet, meddelande om konungens och landshövdingarnas namn jämte namnförteckning över skolkommitténs medlemmar m.m., därjämte ett exemplar av ortens samtliga tidningar, *ett antal växelmünt av olika valörer* samt namnen på skolbyggnadskommitténs ledamöter, skolans rektor och skolstyrelsens ordförande (Sydsvenska Dagbladet Snällposten 21 november 1958).

Köper - Säljer - Byter

Gratis prislista

Mynt, sedlar, tillbehör för
mynt och frimärken

Firma ARNE E. HEDLUND

Box 3144, S-162 03 Vällingby
Telefon 08-89 52 01
Vard. 17.30-20.00 Lörd. 12.00-18.00

BRITTISKA SAMVÄLDET EUROPA, ASIEN, AFRIKA, SYDAMERIKA

1800-1900-talens småmynt
i bra kvaliteter
Även en del Norden

Lista mot 2 kr i frimärken

SVEN BÄCKSTRÖM
Erik Dahlbergsgatan 41-43
115 32 Stockholm

NUMISMATISK ORDENS

höstauction 8 oktober är inställd
på grund av kollision med annan
auktionsverksamhet.

Nästa auktion äger rum i mitten
av mars 1978.

Numismatisk Orden

Skolgatan 24, 502 31 Borås

Adressändring!

Använd postens adress-
ändringsblankett, som du
sänder till:

MYNTKONTAKT

Prenumerationsavd.

Essingestråket 27

112 66 STOCKHOLM

MYNTAUKTION

Som framgått genom vår annonsering i fackpressen, håller vi vår första myntauktion på Hotel Sheraton-Stockholm lördagen den 22 okt.

Auktionen innehåller objekt från följande områden:

SVERIGE. Mynt från Gustav Vasa och framåt, många sällsynta mynt och praktexemplar. Bland toppnumren kan nämnas: Gustav Vasas Stockholms-mark 1560 i kv. 0, sex exemplar av Kristinas ettöring 1639 på plants, ett praktexemplar av Fredrik I:s serafimer riksdaler 1748, Karl XIV Johans riksdaler 1829 Troyska ass i kv. 01, samt en komplett samling av Oskar II:s guldmynt, med bl. a. 20-kronan 1885 i kv. 01/0. Dessutom ropar vi ut sedlar och ett antal medaljer.

UTLÄNDSKA GULDMYNT. Bland de utländska guldmynt vi bjuder ut kan nämnas en komplett samling av Oskar II:s norska guldmynt, med bl. a. 20-kronan 1883 i kv. 01.

Den rikt illustrerade katalogen utkommer cirka en månad före auktionen. Katalogen kan du få om du skickar oss ditt namn och din adress. (Ange att det gäller myntauktion)

OBS. Till våra kommande auktioner tar vi emot material fortlöpande.

SVEA

MYNT & FRIMÄRKSHANDEL AB

Stureplan 4 • Box 7232, S-103 84 Stockholm, Sweden

Telefon 08-10 03 85, 10 03 95

Bank: Svenska Handelsbanken

Bankgiro 189-3759 • Postgiro 85 96 65-2

